

Tallinna linnas tekkivate biojätmete ja tekstiilijätmete kogumissüsteemide arendamise analüüs

Lõpparuanne

Oktoober 2021

Uuringu teostaja:
SA Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Biojäätmete tekke ja käitlemise analüüs.....	4
1.1 Biojäätmete teke	4
1.1.1 Köögi- ja sööklajajäätmete teke	4
1.1.2 Aia- ja haljastujajäätmete teke.....	5
1.1.3 Biojäätmete teke kokku.....	6
1.1.4 Biojäätmete tekke prognoos	7
1.2 Biojäätmete liigiti kogumine ja käitlemine	8
1.2.1 Köögi- ja sööklajajäätmed	8
1.2.2 Aia- ja haljastujajäätmed.....	11
1.3 Biojäätmete liigiti kogumise ja käitlemise arendamise vajadused.....	13
1.4 Soovitavad tegevused ja meetmed	16
2. Toidujäätmete tekke vältimine ja vähendamine.....	18
2.1 Toidujäätmete ja toidukao teke	18
2.2 Toidujäätmete vältimisele suunatud tegevused	18
2.3 Toidujäätmete vältimise peamised võimalused ja suunad	19
2.4 Soovitavad tegevused ja meetmed.....	19
3. Kasutatud rõivaste ja kodutekstiilide, sh tekstiilijäätmete teke ja käitlemise analüüs.....	21
3.1 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogused.....	21
3.1.1 Korduskasutusse suunatud rõivaste ja tekstiilide kogused.....	21
3.1.2 Rõiva- ja tekstiilijäätmete kogused	21
3.1.3 Rõiva- ja tekstiilijäätmete tekke prognoos.....	23
3.2 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumine ja käitlemine	24
3.2.1 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumine korduskasutuseks.....	24
3.2.2 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumine ja käitlemine jäätmetena	26
3.3 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumise ja käitlussüsteemi arendamise vajadused.....	27
3.3.1 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide korduskasutussüsteemi arendamine.....	27
3.3.2 Rõiva- ja tekstiilijäätmete kogumise ja käitlemise arendamine.....	28
3.4 Soovitused kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumise edendamiseks	29

Sissejuhatus

Käesoleva töö eesmärk oli läbi viia Tallinna linna biojätmete (eraldi köögi- ja sööklajajätmete ning aia- ja haljastujätmete) ja tekstiiljätmete (kodumajapidamistes tekkivate rõiva- ja tekstiiljätmete) tekke ja käitlemise analüüs ning hinnata nende jäätmeliikide kogumissüsteemi toimimist. Töö käigus koguti kokku olemasolevad andmed ja statistika biojätmete ja tekstiiljätmete valdkonnas ning täpsustati nende jäätmeliikide tekkekogused viimase kümne aasta jooksul. Lisaks koostati biojätmete ja tekstiiljätmete tekkeprognoos kuni aastani 2026. Eraldi koostati Tallinna linna toidujätmete vältimise ja vähendamise tegevuskava.

Analüüsi tulemuste põhjal koostati ülevaade mõlema jäätmeliigi käitlussüsteemi arendamise vajadustest ning esitati ettepanekud kogumissüsteemi edendamiseks viie aasta (2022–2026) jooksul. Töö käigus koostatud biojätmete ja tekstiiljätmete ülevaade ja ettepanekud panustavad Tallinna uue jäätmekava (2022–2026) loomisse.

Uurimistöö viis 2021. aastal läbi Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus keskkonnakorralduse programmijuhhi Harri Moora juhtimisel.

1. Biojätmete tekke ja käitlemise analüüs

1.1 Biojätmete teke

Tallinna linnas tekkinud biojätmete koguse üle on siiani arvestust peetud Keskkonnaagentuuri (KAUR) riikliku jäätmearuandluse infosüsteemi JATS laekunud andmete põhjal (andmed põhinevad ettevõtete, sh jäätmekäitlusettevõtete jäätmearuannetel). JATSi andmed ei võimalda omavalitsuste lühikes jäätmeandmeid välja võtta. Küll aga saab teatud üldistusena Tallinna linna jäätmetekke ja käitlemisega (sh biojätmetega) seotud andmed JATSi põhiselt eristada. Samas tuleb alates 2019. aastast jäätmealane aastaaruandlus esitada JATSi asemel keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS. Aruandlussüsteemide vahetus on tekitanud olukorra, kus 2020. aasta riiklikud jäätmeandmed ei ole käesoleva töö tegemise ajal veel kättesaadavad.

Olmejäätmete alla kuuluvad biojätmed võib üldisemas plaanis liigitada kaheks:

- Köögi- ja sööklajajätmed (jäätmekood 20 01 08) – kodumajapidamises, büroos, jaemüügikohas, hulgimüügiettevõttes ja toitlustusasutuses tekkinud toidu- ja köögijätmed; toiduainetööstuses tekkinud jätmed, mis on oma koostise ja olemuse poolest samalaadsed kodumajapidamistes tekkinud biojätmetele;
- Aia- ja haljastujajätmed (jäätmekood 20 02 01) – aedade ja haljasalade hooldamisel tekkinud biolagunevad jätmed nagu rohi, lehed, peened oksad jms.

Järgnevalt on esitatud biojätmete (sh eraldi köögi- ja sööklajajätmete ning aia- ja haljastujajätmete) teket iseloomustavad andmed (sh tekkeprognoos) ning lühiülevaade nimetatud jätmete kogumise ja käitlemise olukorrast ja arengust.

1.1.1 Köögi- ja sööklajajätmete teke

Köögi- ja sööklajajätmete teket saab hinnata liigiti kogutud ja segaolmejäätmetes sisalduvate köögi- ja sööklajajätmete koguste¹ põhjal. Tallinna linnas tekkivate köögi- ja sööklajajätmete kogus on 2015.–2019. aastal pidevalt suurenenud (v.a 2016) (vt tabel 1). Vastavalt 2019. ja 2020. aasta SEI Tallinna üle-eestilisele jätmete sortimisuuringule „Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“ sisaldavad Tallinna linnas kogutud segaolmejäätmed keskmiselt 18,5% köögi- ja sööklajajätmeid. Võrreldes varasema sarnase sortimisuuringu tulemustega², on köögi- ja sööklajajätmete osakaal Tallinna segaolmejäätmetes mõnevõrra vähenenud.

Ka liigiti kogutud köögi- ja sööklajajätmete kogused näitavad suurenemise trendi. Seega võib öelda, et paralleelselt olmejäätmete koguse suurenemisega on viimastel aastatel suurenenud Tallinnas ka köögi- ja sööklajajätmete kogus.

---

¹ Köögi- ja sööklajajätmete sisaldust segaolmejäätmetes hinnati segaolmejäätmete sortimisuuringu tulemuste põhjal (Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring. SEI Tallinn 2020).

² Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijätmete ning elektroonikaromu koostise uuring. SEI Tallinn 2013.

Tabel 1. Köögi- ja sööklajäätmete teke, 2010–2019

Jäätmeliik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liigiti kogutud köögi- ja sööklajäätmed (t)	8635	8928	10375	7802	8181	8487	8083	12418	19178	22209
Segaolmejäätmetes sisalduvad köögi- ja sööklajäätmed (t)	29469	28684	25791	27192	25096	25277	23976	24880	20953	22314
Köögi- ja sööklajäätmed kokku (t)	38105	37612	36166	34994	33277	33764	32059	37298	40132	44522
Liigiti kogutud köögi- ja sööklajäätmete osakaal	23%	24%	29%	22%	25%	25%	25%	33%	48%	50%

1.1.2 Aia- ja haljastujäätmete teke

Aia- ja haljastujäätmete tekkekogust mõjutab oluliselt see, kui palju neid jäätmeid konkreetsel aastal liigiti kogutakse. Suur osa aedades ja haljasaladel tekkivatest puulehtedest, okstest jm sellistest jäätmetest käideldakse kohapeal/kodusel teel (nt kompostitakse) või laguneb niisama keskkonnas ning seetõttu jäätmearuandluses ei kajastu.

JATSi andmed peegeldavad käideldud aia- ja haljastujäätmete koguseid väga hinnangulisel tasandil. Kogumise ja käitlemisega tegelevad ettevõtted arvestavad tihti aia- ja haljastujäätmete kogust mahupõhiselt. Jäätmearuandluses on mõnel aastal kajastatud ka erinevatel aastatel kogutud aia- ja haljastujäätmete koguseid. Samuti pole alati selge, kas jäätmearuandluses kajastatud jäätmed pärinevad Tallinna linnast. Nii võib arvata, et JATSi andmed Tallinna linnas liigiti kogutud ja käideldud aia- ja haljastujäätmete koguste osas on mõnevõrra üle hinnatud. Sellel põhjusel on tabelis 2 esitatud liigiti kogutud aia- ja haljastujäätmete kogused (JATS andmed) teatud aastate lõikes korrigeeritud vastavalt tegelikule hinnangulisele kogusele.

Saadud andmete põhjal võib öelda, et viimastel aastatel on aia- ja haljastujäätmete liigiti kogumine Tallinnas vähenenud (2018.–2019. aastal koguti alla 10 000 tonni aia- ja haljastujäätmeid) (vt ka tabel 2). Samas kajastub vähenenud liigiti kogumine segaolmejäätmetes sisalduvate aia- ja haljastujäätmete osakaalu kasvus. Üle-eestilisele jäätmete sortimisuuringule tuginevad tulemused näitavad, et kahel viimasel aastal (2018 ja 2019) on aia- ja haljastujäätmete sisalduse osakaal segaolmejäätmetes suurenenud (vt tabel 2).

Kokkuvõttes on Tallinna aia- ja haljastujäätmete teke alates 2013. aastast näidanud uuesti suurenemise trendi (v.a 2018. aasta) ulatudes 2019. aastal hinnanguliselt 19 907 tonnini.

Tabel 2. Aia- ja haljastujäätmete teke, 2010–2019

Jäätmeliik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liigiti kogutud aia- ja haljastujäätmed (t)	7000*	7000*	4662	7392	11014	11179*	11738*	11973*	7768*	9894
Segaolmejäätmetes sisalduvad aia- ja haljastujäätmed (t)	10074	6380	2636	3734	4417	5532	6391	7962	7968	10013
Aia- ja haljastujäätmed kokku (t)	18602	14856	8615	12374	16440	17568	18773	20407	15947	19907
Liigiti kogutud aia- ja haljastujäätmete osakaal	38%	47%	54%	60%	67%	64%	63%	59%	49%	50%

*Korrigeeritud vastavalt hinnatud tegelikule tekkele

Aia- ja haljastujäätmetele on iseloomulik nende tekke kõikumine erinevatel aastaegadel. Aia- ja haljastujäätmete teke on kõige suurem sügisel ja kevadel, kui aedu ja haljasalaid koristatakse langenud lehtedest ja muudest aiapäätmetest. Ka üle-eestilise sortimisuuringu tulemused näitasid, et Tallinnas kogutud segaolmejäätmetes sisaldus aia- ja haljastujäätmeid kõige rohkem sügisel (ligikaudu

20%) ja kevadel (ligikaudu 10%) ning mõnevõrra vähem suvel (ligikaudu 8%). Samas oli aia- ja haljastujäätmete sisaldus väga väike talvisel uuringuperioodil (alla 2%). Ka liigiti kogumise andmed näitavad, et suurem osa aia- ja haljastujäätmeid kogutakse kokku sügisel ja kevadel.

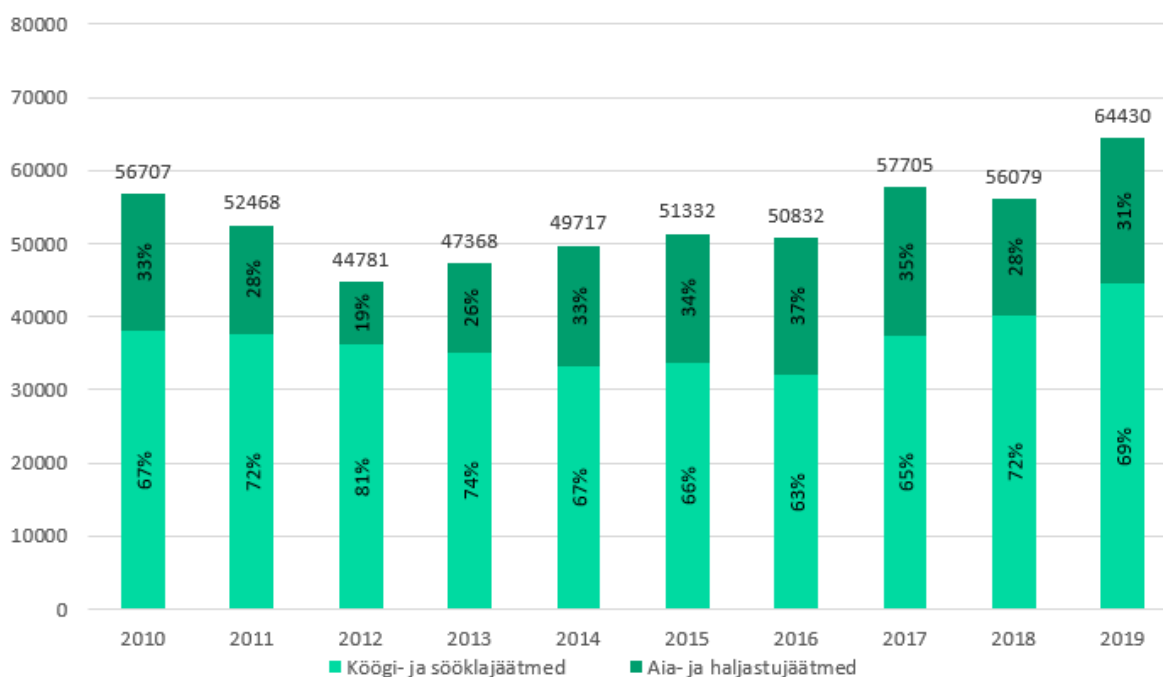
1.1.3 Biojätmete teke kokku

Olmejäätmete alla liigituvate biojätmete (biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed ning aia- ja haljastujäätmed) tekkekogus on viimase kümne aasta jooksul järginud olmejäätmete teket. Üldisemas plaanis on viimastel aastatel biojätmete teke näidanud suurenemise trendi (vt tabel 3). 2019. aastaks oli nende jäätmete tekkekogus tõusnud juba ligikaudu 64 430 tonnini, mis teeb ühe Tallinna elaniku kohta arvatuna ligikaudu 142 kg (köögi- ja sööklajajäätmeid tekkis vastavalt 98 kg elaniku kohta ja aia- ja haljastujäätmeid 44 kg elaniku kohta)³.

Tabel 3. Biojätmete teke kokku, 2010–2019

Jäätmeliik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Köögi- ja sööklajajäätmed (t)	38105	37612	36166	34994	33277	33764	32059	37298	40132	44522
Aia- ja haljastujäätmed (t)	18602	14856	8615	12374	16440	17568	18773	20407	15947	19907
Biojätmed kokku (t)	56707	52468	44781	47368	49717	51332	50832	57705	56079	64430
Liigiti kogutud biojätmete osakaal	28%	30%	34%	32%	39%	38%	39%	42%	48%	50%

Viimastel aastatel on biojätmetest ligikaudu 1/3 moodustanud aia- ja haljastujäätmed ning ülejäänud biojätmete massi moodustavad köögi- ja sööklajajäätmed (joonis 1).

Joonis 1. Biojätmete teke (t), 2010–2019

³ Tallinna elanike arv 1.01.2019 oli 453 033.

1.1.4 Biojätmete tekke prognoos

Biojätmed (eelkõige köögi- ja sööklajajätmed) tekivad kodumajapidamistes ja majandustegevuses (nt toitlustus ja kaubandus), mistõttu selle jäätmeliigi teke sõltub suuresti majandusolukorrast ja tarbimise tasemest. Seda näitavad ka eelneva kümne aasta biojätmete teket iseloomustavad andmed. Viimase viie aasta jooksul on majanduskasvu taustal tarbimine oluliselt suurenenud, mis väljendub ka biojätmete tekkekoguse tõusus. Statistikaameti andmetel on toiduainete jaemüügimaht (rahalisel väärtuses) kauplustes viimase viie aasta jooksul keskmiselt suurenenud 4,2% aastas. Alates 2017. aastast on toiduainete aastane müüginahku suurenemine olnud isegi ligikaudu 5,6%. Jätmetekke andmed näitavad samuti, et biojätmete (köögi- ja sööklajajätmete) teke on Tallinnas oluliselt suurenenud alates 2017. aastast (erandiks on siin 2018. aasta, kui biojätmete kogus vähenes ning ka müüginahku kasv jäi alla 4%) (vt ka joonis 1).

Mõnevõrra on mõjutanud toidujätmete/köögi- ja sööklajajätmete teket COVID-19 pandeemiaga seotud piirangud. Näiteks on vähenenud köögi- ja sööklajajätmete teke toitlustuses. Samas on suurenenud kodumajapidamistes tekkiv toidujätmete hulk.

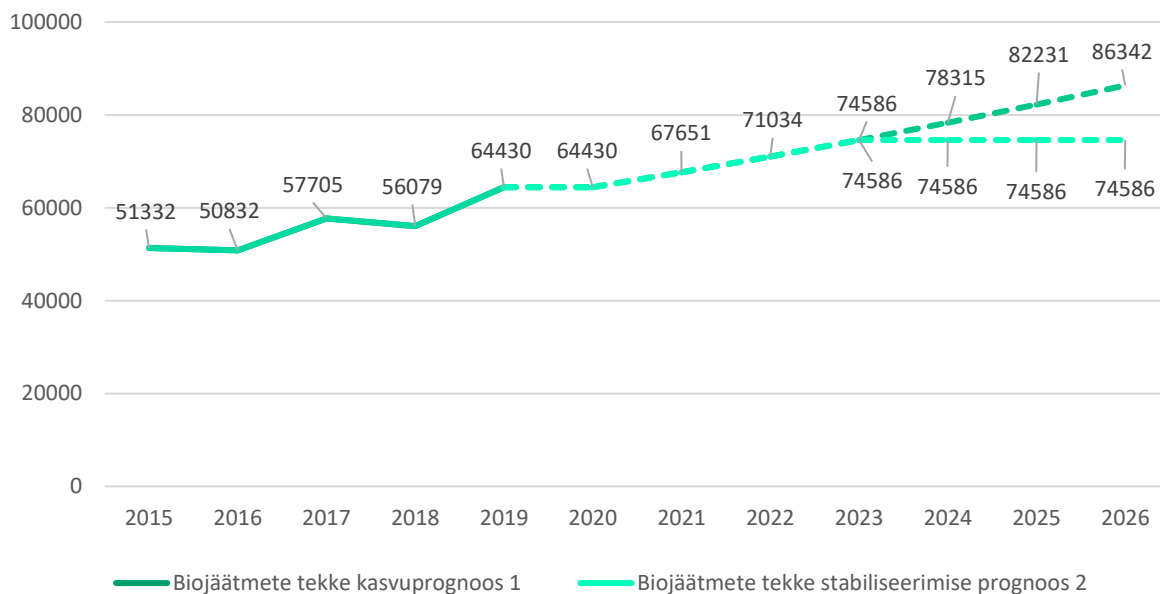
Biojätmete edasine arvestuslik teke sõltub ühelt poolt majanduse olukorrast, aga teiselt poolt ka sellest, millisel tasemel õnnestub rakendada köögi- ja sööklajajätmete vältimise meetmeid ning kui suures koguses hakkavad majapidamised käitlema/kompostima biojätmeid (nii toidu- kui ka aiajätmeid) kohapeal.⁴ Samuti mõjutab biojätmete üldkogust aia- ja haljastujätmete liigiti kogumise tõhusus. Mida tõhusam (mugavam ja odavam) on aia- ja haljastujätmete kogumissüsteem, seda rohkem neid jätmeid kokku kogutakse ja käideldakse. Samas näitavad analüüside tulemused, et kui aia- ja haljastujätmete liigiti kogumise võimalused on vähesed, siis kipuvad need jätmed ikkagi liikuma jäätmekäitlussüsteemi koos segaolmejäätmetega.

Järgnevalt on joonisel 2 esitatud kaks võimalikku biojätmete tekke stsenaariumi:

1. Biojätmete tekke kasvuprognosis: võetakse aluseks 2019. aasta jäätmekogus ja majandusprognosis 2021. aasta seisuga (majanduskasv jätkub ja toiduainete müüginahku suureneb aastas keskmiselt 5%) ning eeldatakse, et biojätmete kogumises ja käitlemises (sh koht- ehk kodukompostimine) suuremat arenguhüpet ei toimu.
2. Biojätmete tekke stabiliseerimise prognoosis: võetakse aluseks 2019. aasta jäätmekogus ja majandusprognosis 2021. aasta seisuga (majanduskasv jätkub ja toiduainete müüginahku suureneb aastas keskmiselt 5%), aga eeldatakse, et asjaosalised rakendavad toidujätmete vältimisele suunatud meetmeid ning suureneb biojätmete koht- ehk kodukompostimine.

---

⁴ Kodukompostimise teel käideldud jätmed üldjuhul jäätmearestuses ei kajastu.

Joonis 2. Biojätmete tekkeprognoosid aastani 2026

Biojätmete tekke kasvuprognosis kohaselt suureneks nende jäätmete teke järgnevatel aastatel viimase viie aasta keskmise protsendi ulatuses (aastas 5%), jõudes aastaks 2026 ligikaudu 86 300 tonnini aastas. Kui aga võtta olulisel määral kasutusse biojätmete vältimise meetmeid (sh toidujätmete vältimisele suunatud meetmeid, vt ka ptk 2), siis oleks eeldatavalt võimalik biojätmete tekkekogust alates 2023. aastast stabiliseerida (aastane tekkekogus ligikaudu 74 500 tonni). Ligikaudu 1/3 tekkivatest biojätmetest oleks aia- ja haljastujätmed ja ülejäänud moodustaks köögi- ja sööklajajätmed.

1.2 Biojätmete liigiti kogumine ja käitlemine

1.2.1 Köögi- ja sööklajajätmed

Kogumise õiguslik alus

Vastavalt keskkonnaministri 16.01.2007 määrusele nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ tuleb muude olmejäätmeliikide kõrval liigiti koguda ka biolagunevaid köögi- ja sööklajajätmeid (jäätmekood 20 01 08).

Tallinna jäätmehoolduseeskirja kohaselt tuleb elamumaa sihtotstarbega kinnistul biojätmeid koguda liigiti. Liigiti kogumise kohustus on sätestatud kinnistul lähtuvalt korterite arvust järgmiselt (§ 7):

- Kinnistul peab olema biolagunevate jäätmete mahuti, kui kinnistul on vähemalt 10 korterit, välja arvatud korraldatud jäätmeveo vanalinna piirkonnas.
- Vähem kui 10 korteriga elamumaa sihtotstarbega kinnistul ja korraldatud jäätmeveo vanalinna piirkonnas ei pea olema biolagunevate jäätmete mahutit juhul, kui kinnistul on segaolmejäätmete mahuti ja seda tühjendatakse vähemalt üks kord nädalas.
- Üksikelamu kinnistul ei pea olema biolagunevate jäätmete mahutit juhul, kui biolagunevad aia- ja haljastujätmed kogutakse liigiti ning kompostitakse samal kinnistul.

Tallinna jäätmehoolduseeskiri (§ 7) sätestab biojätmete liigiti kogumise kohustuse ka kinnistutele, mis ei ole elamumaa sihtotstarbega. Sellistel kinnistutel peab olema:

- biolagunevate jäätmete mahuti, kui jäätmeid tekib nädalas enam kui 20 kg või kui kinnistul tegutseb vähemalt 25 istekohaga toidlustusettevõtte, sh restoran või muu samalaadne toiduteenus pakkuv ettevõtte, või lasteaed, kool või haigla, milles on vähemalt 112 kohta.

Vastavalt jäätmehoolduseeskirjale tuleb liigiti kogutavad biolagunevad jäätmed mahutisse paigutada paberist või muust biolagunevast materjalist kotti pakendatuna. Biolagunevate jäätmete mahutisse ei tohi panna kompostimiseks kõlbmatuid jäätmeid.

Nii võib öelda, et Tallinn on juba üldisemal tasandil täitnud jäätmeseadusega hiljuti kehtestatud nõude (§ 31 lõige 4), mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus alates 2023. aastast korraldama biojäätmete liigiti kogumise tekkekohalt, kui neid ei ole võimalik tekkekohal ringlusse võtta.

Kogumine ja käitlemine

Tallinn oli esimene omavalitsus Eestis, kes rakendas juba 2007. aastal korraldatud jäätmeveo raames biojäätmete liigiti kogumist. Korraldatud jäätmeveo raames kogutakse eraldi mahutite/konteineritega valdavalt köögi- ja sööklajajäätmeid. Biojäätmete konteineri olemasolu kontrollivad nii Tallinna Strateegiakeskuse järelevalve peaspetsialist kui ka jäätmeveo ettevõtted. Kontrollide tulemused osutavad, et valdav osa jäätmevaldajaid, kellel on kohustus biojäätmekoguda, omavad biojäätmekonteinerit.

Jäätmearevestuse analüüsi põhjal on näha liigiti kogutud köögi- ja sööklajajäätmete osakaalu suurenemist viimastel aastatel, ulatudes ligikaudu 50%-ni nende jäätmete tekkest (vt joonis 3). See on suhteliselt hea tulemus, kui võtta arvesse seda, et võrdlemisi suur osa Tallinna jäätmevaldajatest ei ole kohustatud biojäätmekogumise liigiti koguma.⁵

Joonis 3. Köögi- ja sööklajajäätmete teke (t) ja liigiti kogumise tase (%), 2010–2019

⁵ Biojäätmekogumise mahuti on kohustuslik ainult 10 ja enama korteriga kinnistutel.

Tallinn on hakanud oluliselt rohkem tähelepanu pöörama kodumajapidamiste biojätmete liigiti kogumise edendamisele. Näiteks 2021. aastal jagasid linnaosavalitsused korteriühistute kaudu linlastele tasuta 44 000 biojätmete kogumiskoost koos kogumisjuhustega. Samas on biojätmete (köögi- ja sööklajajätmete) liigiti kogumise kvaliteedi ja tõhususe tagamiseks vajalik teha pidevat ja laiaulatuslikku teavitamist nii kodumajapidamistele kui ka ettevõtetele. Kuigi vastavalt jäätmehoolduseeskirjale tuleb liigiti kogutavad biolagunevad jäätmed mahutisse paigutada paberist või muust biolagunevast materjalist kotti pakendatuna, visatakse konteinerisse toidujätmeid valdavalt tavalistes kilekottides. Samuti risustatakse biojätmete konteinereid tihti ka muude jäätmetega. Jäätmevedajad enamasti ei nõusta korteriühistuid ja teisi jäätmevaldajaid, nt milline võiks olla majale sobiv konteinerite arv ja maht ning kuidas tuleks jäätmeid liigiti koguda. Seetõttu täituvad segaolmejäätmete konteinerid paljudel juhtudel kiiresti ja ülejäänud segaolmejäätmed kiputakse viskama kõrvalasuvatesse liigiti kogutavate jäätmete konteineritesse (sh biojätmete konteinerisse). ASi Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskuse (TJT) kompostimiskäitisesse toodud köögi- ja sööklajajätmed vajavad seetõttu olulisel määral töötlemist (võõriste eraldamist). Kaubandusettevõttes koguvad müümata jäänud toiduained üldjuhul koos pakendiga, mistõttu tuleb ka need kompostimisprotsessi käigus eraldada. Suur kogus kilekotte, pakendeid ja muid jäätmeid kogutavate köögi- ja sööklajajätmete hulgas raskendab oluliselt nende jäätmete kompostimist ja mõjutab ka komposti kvaliteeti.

Teiselt poolt sisaldavad Tallinnas kogutud segaolmejäätmed ikkagi veel suhteliselt palju köögi- ja sööklajajätmeid. Vastavalt 2020. aasta üle-eestilisele sortimisuuringule sisaldasid Tallinna segaolmejäätmed keskmiselt 18,5% köögi- ja sööklajajätmeid (seda nii suuremate kortermajadega piirkonnas kui ka üksikelamutega piirkonnas).⁶ Suhteliselt suur köögi- ja sööklajajätmete osakaal viitab sellele, et neid jäätmeid visatakse söltumata biojätmete konteineri olemasolust ikkagi segaolmejäätmete sekka. Nii võib eeldada, et elanike ja ettevõtete teadlikkuse suurendamise ja järelevalve tõhustamise kaudu on võimalik köögi- ja sööklajajätmete liigiti kogumist oluliselt parandada.

Tallinna jäätmehoolduseeskirja kohaselt võib elamumaal vajaliku ruumi ja tingimuste olemasolul (kinnine, kahjuritest eest kaitstud kompostimisnõu) toidu-/köögi- ja sööklajajätmeid kompostida. Kompostimise edendamiseks on Tallinn ellu viinud mitmeid projekte. Näiteks algatati 2019. aastal kompostrite pilootprojekt Rohering, mille raames jagati Tallinna elanikele 150 mikroobide toimel töötavat kiirkompostrit. Biojätmete ringlussevõtu parimate lahenduste väljatöötamiseks on Tallinn korraldanud häkatone/innovaatiliste ideede konkursse (nt Biowaste Challenge in Tallinn).

Valdav osa Tallinna linnas liigiti kogutud köögi- ja sööklajajätmetest on siiani viidud käitlemiseks Tallinna linnale kuuluvasse AS TJT jäätmekäitluskäitisesse. TJT omab Eesti suurimat biojätmete kompostimise tehnoloogiat/käitist⁷, mis võimaldab kompostida erinevaid biolagunevaid jäätmeid (kompostimisvõimsus 15 000–20 000 tonni aastas). Kasutatakse UTV (*Umwelttechnik Vogel*) kinnist kompostimissüsteemi, mille puhul kaetakse kompostihunnikud GORE®Cover membraankattega. Liigiti kogutud köögi- ja sööklajajätmete kompostimine toimub väljaehitatud kompostimise väljakul, kus jäätmed ladestatakse nõrgvee püüdmissüsteemiga varustatud alal. Vastuvõetud jäätmed purustatakse ja sõelutakse, et eraldada kile, plastpakend ning muud suuremad võõrised. Sidusainega (hakkpuit) segatud jäätmed paigutatakse auna ja kaetakse membraaniga. Jäätmeid töödeldakse aunas kolm nädalat, mille jooksul saavutatakse haigustekitajate hävitamiseks vajalik temperatuur 70°C vähemalt tunniks ajaks. Kolme nädala pärast võetakse aun lahti, segatakse ja kaetakse uuesti kolmeks nädalaks

---

⁶ Köögi- ja sööklajajätmete osakaal segaolmejäätmetes oli mõnevõrra suurem üksikelamutega linnaosas (Nõmme), mis viitab vajadusele ka eramajades köögi- ja sööklajajätmete kogumisele rohkem tähelepanu pöörata (Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring. SEI Tallinn 2020).

⁷ TJT kompostimistehnoloogia vastab Euroopa Liidu parima võimaliku tehnika (PVT) kriteeriumidele. Ettevõtte on Põllumajandus- ja Toiduameti väljastatav tunnustus, mis annab muuhulgas õiguse käidelda III kategooria loomseid kõrvalsaadusi. Biojätmete kompostimine toimub vastavalt keskkonnaministri 8.04.2013 määrusele nr 7 „Biolagunevatest jäätmetest komposti tootmise nõuded”. Komposti sertifitseerimine toimub vastavalt SA Taaskasutatavate Materjalide Sertifitseerimiskeskus sertifitseerimise korrale ja eelnimetatud määrusele.

membraaniga. Kuuenädalase tsükli järel võetakse aunadest proovid, et kontrollida enterobakteri ja salmonelloosi haigustekitajate puudumist. Seejärel teisaldatakse kompost järelvalmimisele, mille käigus aunad segatakse ja sõelutakse. Sõelumisel eraldatakse kompostist sideainena kasutatud hakkpuit ja jäätmetes veel sisalduvad väiksemad võõrkehad. Valmistoodangul, st kompostil on sertifikaat, mille väljastab SA Taaskasutatavate Materjalide Sertifitseerimiskeskus.

Tallinna linna territooriumil kogutud köögi- ja sööklajäätmeid veetakse vähemal määral (nt laevadelt kogutud köögi- ja sööklajäätmed) ka muudesse biojäätmete käitluskäitistesse (nt biogaasitehased). Võib eeldada, et edaspidi on Tallinna linnas kogutud köögi- ja sööklajäätmete üheks täiendavaks käitlusvõimaluseks ASi Eesti Keskkonnateenused rajatav biojäätmete anaeroobse käitlemise ehk biogaasitehas (kavandatud käitlusvõimsus 20 000 t biojäätmeprodukti aastas) Tallinna lähedale Maardusse. Seega võib eeldada, et lähi- ja ka pikemas perspektiivis on olemas piisav võimsus Tallinna linna köögi- ja sööklajäätmeprodukti käitlemiseks/ringlussevõtuks.

1.2.2 Aia- ja haljastujäätmed

Kogumise õiguslik alus

Keskkonnaministri 16.01.2007 määruse nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ kohaselt tuleb muude olmejäätmeliikide kõrval liigiti koguda biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid (jäätmekood 20 02 01). Samuti peab nimetatud määruse järgi kohaliku omavalitsuse hallatava jäätmejaama tehniline varustatus tagama aia- ja haljastujäätmeprodukti vastuvõtmise elanikkonnalt.

Tallinna jäätmehoolduseeskirja nõuded biojäätmeprodukti kogumiseks kehtivad ka aia- ja haljastujäätmeprodukti kohta (vt õiguslik alus ptk 1.2.1). Samuti toob jäätmehoolduseeskiri välja, et linnaosavalitsused peavad korraldama muuhulgas linna haljasaladel tekkivate aia- ja haljastujäätmeprodukti kogumist ja üleandmist jäätmevedajale või jäätmekäitlejale.

Eraldi on reguleeritud (§ 21) aia- ja haljastujäätmeprodukti kogumine kalmistutel. Kalmistul tuleb avalikult kasutatavatesse mahutitesse eraldi koguda biolagunevad aia- ja haljastujäätmed ning prügi.

Kogumine ja käitlemine

Vastavalt Tallinna jäätmehoolduseeskirjale võib elamumaal vajaliku ruumi olemasolul aia- ja haljastujäätmeid kompostida. Kui toidujäätmeid ehk köögi- ja sööklajäätmeid võib kohapeal kompostida üksnes kinnises kahjuritest kaitstud kompostimisnõus, siis aia- ja haljastujäätmeid on lubatud kompostida lahtiselt aunades. Viimasel ajal on üha rohkem üksikelamutes (eramutes) elavaid inimesi kohapeal kompostimist hakanud ka kasutama. Tallinna linna eestvõttel/kaasalöömisel on käivitatud mitmeid kampaaniaid (nt kampaania Kompostiljon) ning korraldatakse kompostimisalaseid koolitusi. Lisaks viib (2021-2022) Tallinna linn koostöös biomajanduse ettevõtte NutriLoop OÜ-ga läbi pilootprojekti „Biojäätmeprodukti kohtkompostimine“, mille käigus katsetatakse erinevaid kompostreid ning projekti tulemusena antakse soovitusel sobivaima kompostri valimiseks erinevatele sihtrühmadele.

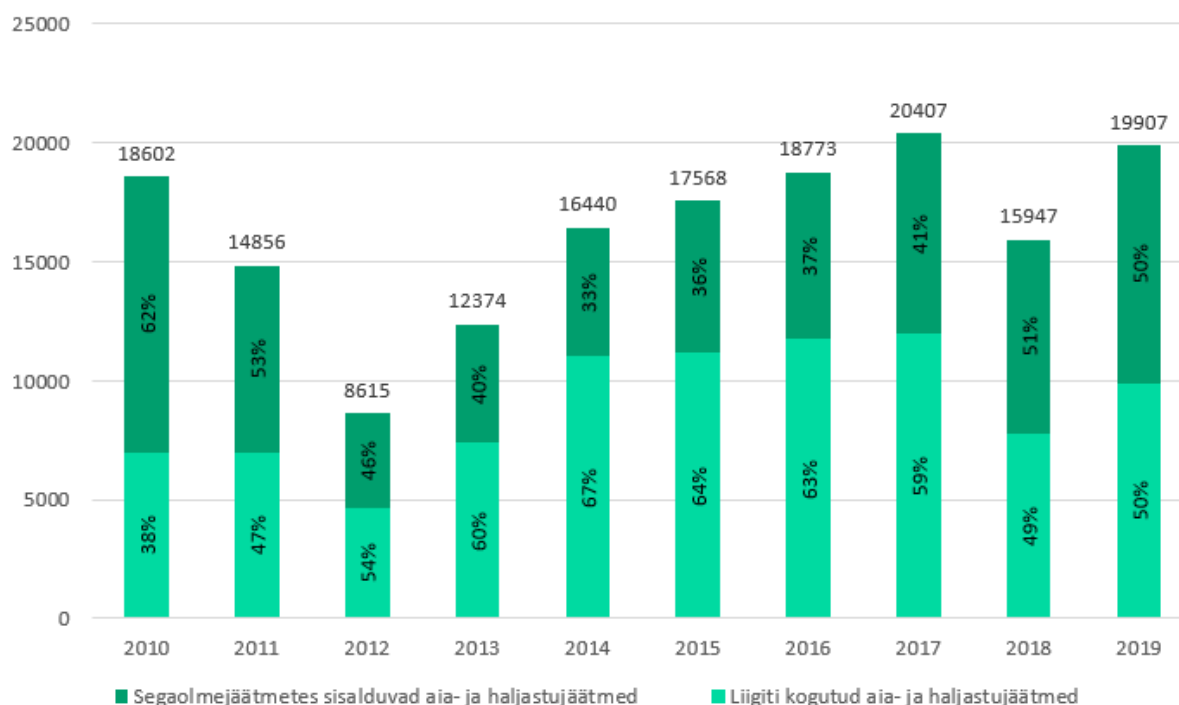
Aia- ja haljastujäätmeid saavad elanikud ära anda ka kõikides Tallinna jäätmejaamades. Ühelt toojalt võetakse päevas tasuta vastu kuni kuus 100-liitrilist kotitäit (kokku 0,6 m³) aia- ja haljastujäätmeid. Tasuta kogust ületavate jäätmeteprodukti äraandmise eest tuleb maksta. Pärnamäe ja Rahumäe jäätmejaamad võtavad aia- ja haljastujäätmeid vastu ka ettevõtetelt.

Peale selle on mitu linnaosa (Nõmme ja Pirita) korraldanud juba aastaid kevaditi ja sügisele elanikele tasuta lehekottivedu. Ka teised linnaosad on pakkunud lehekottide tasuta äravedu. Näiteks 2021. aasta sügisel korraldasid lehekottide äravedu peale Nõmme ja Pirita ka Kesklinna, Põhja-Tallinna, Kristiine ja Lasnamäe linnosa valitsused. Haabersti linnaosa valitsus pakkus lehekottide äravedu soodsa hinnaga (150-liitrise koti äraveo hind koos käibemaksuga on 2.02 eurot). Lehekottide äraveo korralduse kohta teeb otsuse linnaosa valitsus ja seetõttu erinevad linnaositi veo tingimused ja ajad.

Tasu eest pakub lehekotivedu korraldatud jäätmeveo raames ka Tallinna Jäätmekeskus. Alates 2019. aastast on Tallinna kalmistutele paigaldatud vastava märgistuse ja juhistega haljastujäätmete kogumiskonteinerid. Varem koguti kalmistutel haljastujäätmed tihti segamini muude jäätmetega.

Kuigi võimalused aia- ja haljastujäätmete äraandmiseks (nii tasuta kui tasu eest) on Tallinnas suhteliselt head, kipuvad elanikud peale köögi- ja sööklajäätmete ka aiajätmeid viskama segaolmejäätmete konteinerisse. Viimase üle-eestilise sortimisuuringu tulemused (2020) näitasid, et aia- ja haljastujäätmete sisaldus Tallinnas kogutud segaolmejäätmetes oli ligikaudu 8,3%.⁸ Eriti palju sisaldasid analüüsitud segaolmejäätmed aia- ja haljastujäätmeid sügisesel uurimisperioodil (analüüsitud segaolmejäätmetesse oli visatud kottide kaupa lehti).

Kui 2014. aastal moodustasid liigiti kogutud aia- ja haljastujäätmed isegi kuni 67% nende jäätmete üldtekest, siis 2018. aastal langes aia- ja haljastujäätmete liigiti kogumise osakaal alla poole aia- ja haljastujäätmete koguhulgast (liigiti koguti 49%) (vt joonis 4). Seda võis osaliselt põhjustada lehekottide äraveokampaaniate väiksem maht ja ka muud tegurid (nt jäätmealase teavituse ja teadlikkusele suunatud tegevuste vähenemine). Igal juhul on näha, et samal ajal suurenes aia- ja haljastujäätmete osakaal kogutud segaolmejäätmetes.

Joonis 4. Aia- ja haljastujäätmete teke (t) ja liigiti kogumise osakaal, 2010–2019

Kuna jäätmevedajate järelevalve segaolmejäätmete konteinerite sisu üle on üldiselt nõrk, siis kipuvad jäätmevaldajad eelistama tasuta äraveo asemel aia- ja haljastujäätmete viskamist segaolmejäätmete hulka. Üksikelamute (eramajade) piirkonnas võib lisaks sellele jätkuvalt täheldada, et inimesed veavad lehti ja muid aiajätmeid haljasaladele ja metsaalustele.

Tallinna üks peamisi aia- ja haljastujäätmete käitluskohti on 2014. aastal valminud ja Tallinna Jäätmekeskuse hallatav kompostimisplats Pärnamäe kalmistu juures, kuhu veetakse aia- ja haljastujäätmeid ka teistest Tallinna jäätmejaamadest ja kalmistutelt. Ka Tallinna Jäätmekeskusele on

⁸ Varasema (2012.–2013. a läbi viidud) sarnase uuringu ajal oli Tallinna segaolmejäätmetes sisalduvate aia- ja haljastujäätmete osakaal poole madalam (4,1%) (Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring. SEI Tallinn 2013).

väljastatud komposti tootesertifikaat, mis võimaldab aia- ja haljastujäätmetest toodetud komposti müüa tootena.

Tallinna Jäätmekeskus käitleb aastas 3000–5000 tonni aia- ja haljastujäätmeid. Jäätmeloa alusel on Pärnamäe kompostimisplatsi käitlemisvõimsus kuni 18 300 tonni. Samas on tegelikkuses kompostimisplatsi võimsus väiksem, ulatudes keskmiselt 10 000 tonnini aastas. Üle poole Tallinna Jäätmekeskuses käideldud aia- ja haljastujäätmeid pärineb kalmistutelt. Ka AS TJT võtab käitlemiseks vastu aia- ja haljastujäätmeid. JATSi andmetel käideldakse Tallinnas kogutud aia- ja haljastujäätmeid ka mujal.⁹

1.3 Biojätmete liigiti kogumise ja käitlemise arendamise vajadused

Nii nagu olmejäätmete puhul üldisemalt, peaks ka biojätmete käitlemise peamiseks eesmärgiks olema nende jäätmete võimalikult kõrge ringlussevõtu taseme saavutamine. Kuna biojätmed moodustavad olmejäätmetest ligikaudu 1/3, siis sõltub biojätmete ringlussevõtu tasemest olulisel määral olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvu täitmine.¹⁰

Tallinna linnas tekkivate köögi- ja sööklajajätmete bioloogilise ringlussevõtu võimekus on nii seniste kui ka prognoositavate biojätmete tekkekoguste (sh biojätmete kasvuprognoozi puhul, vt ptk 1.1.4) juures eeldatavalt piisav.¹¹ Võttes arvesse köögi- ja sööklajajätmete liigiti kogumise ja bioloogilise ringlussevõtu suurendamise vajadust (sh näiteks biolagunevast plastist pakendite ja sööginõude käitlemise vajadust) lähiaastatel, tuleks ka edaspidi tagada ASi TJT kompostimisvõimekus ja selle vajaduspõhine arendamine. Nimelt oleks oluline, et Tallinna linnal oleks kindlustatud sõltumatu ja paindlik köögi- ja sööklajajätmete bioloogilise ringlussevõtu võimalus (sh võimalus käideldavat jäätmekogust lühiajaliselt suurendada). TJT olemasolev kompostimisrajatis ja kasutatav tehnoloogia seda võimaldab. Lisaks tuleb arvestada, et tsentraalne kompostimisrajatis võimaldab biojätmeid majanduslikult ja ka keskkonnamõju seisukohast kõige paremini käidelda.¹² Samuti peab arvesse võtma, et juriidiliste isikute (v.a kodukompostimine) pakutavad toidujätmete kompostimise väikelahendused (sh toidujätmete ja bioplastist pakendite kompostimislahendused) vajavad vastavaid lube ja tunnustusi¹³, mistõttu võib nende lahenduste rakendamine olla keeruline.

Tagamaks edaspidi aia- ja haljastujätmete kompostimismahtude suurendamist, tuleks kaaluda lisaks Pärnamäe kompostimisplatsile ka teise kompostimisplatsi rajamist (käitlusvõimsusega vähemalt 10 000 tonni) teisele poole linna (nt Pääskula jäätmejaama juurde). See aitaks lisaks kompostimisvõimaluse suurendamisele vähendada ka jäätmete veokulu ja transpordist tulenevat keskkonnamõju.

Olmejäätmete ringlussevõtu eesmärkide täitmise seisukohast tuleks Tallinnas järgmise viie aasta perspektiivis pöörata tähelepanu biojätmete (köögi- ja sööklajajätmete ning aia- ja haljastujätmete) liigiti kogumise suurendamisele ja kogumise kvaliteedi parandamisele.

---

⁹ Täpsemad andmed puuduvad.

¹⁰ Vastavalt jäätmeseadusele tuli alates 2020. aastast ringlusse võtta vähemalt 50% ulatuses kodumajapidamistest pärinevaid paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijätmeid ja võimaluse korral muid liigiti kogutud kodumajapidamistest või muudest allikatest pärinevaid jäätmeid. Alates 2025. aastast suureneb olmejäätmete ringlussevõtu sihtarv 55%-ni olmejäätmete kogumassist kalendriaastas.

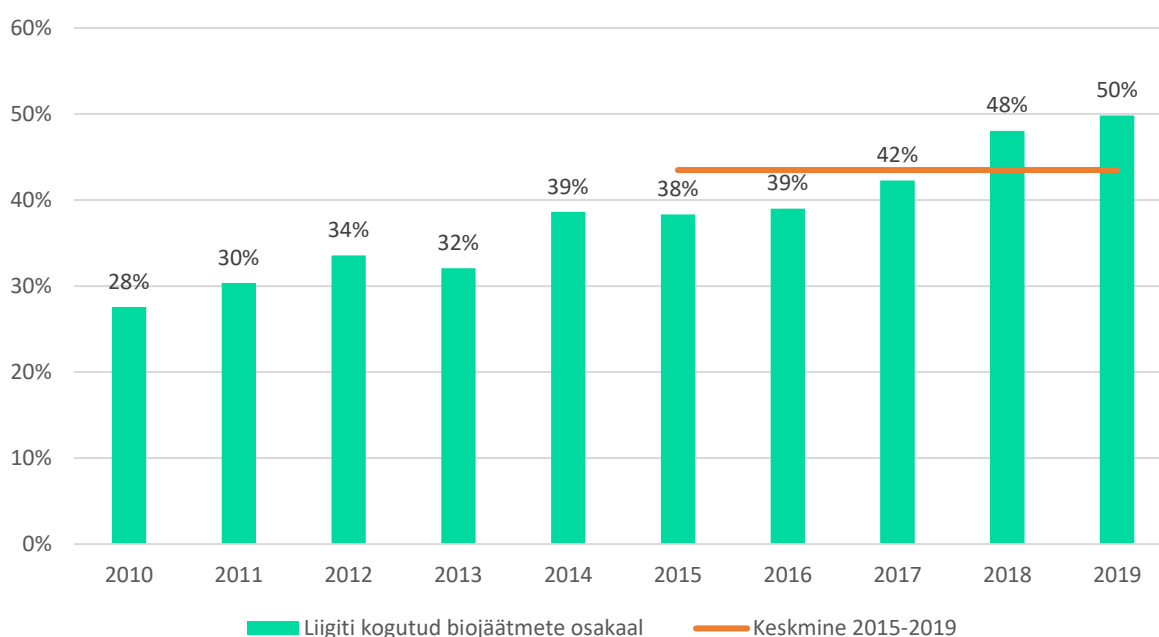
¹¹ Arvesse on võetud nii ASi TJT kompostimiskäitise kui ka ASi Eesti Keskkonnateenused kavandatava biogaasitehase võimsust.

¹² Tsentraalne kompostimiskäitis võimaldab kompostimisprotsessi, sh tekkivaid keskkonnanähtasid (nt kasvuhoonegaaside heide, hais, nõrgvesi) oluliselt paremini kontrollida ja nende mõju minimeerida.

¹³ Jätmete kompostimise (v.a kodukompostimine) puhul on tegu jäätmekäitlustegevusega, mis üldjuhul vajab jäätmeluba. Peale selle tuleb arvestada, et liha (loomseid kõrvalsaadusi) sisaldavaid toidujätmeid võib kompostida ainult Põllumajandus- ja Toiduameti tunnustatud kompostimiskäitistes.

Biojätmete liigiti kogumise maht peab olema piisavalt suur, et saavutada jäätmeseadusega sätestatud olmejätmete ringlussevõtu tase¹⁴ Tallinna linna tasandil. Toetudes 2019. aasta biojätmete tekke ja liigiti kogumise andmetele, tuleb olmejätmete 55% ringlussevõtu tasemeni jõudmiseks liigiti koguda vähemalt 65% Tallinnas tekkivaid biojätmeid.¹⁵ See tähendab seda, et Tallinnas tekkivatest köögi- ja sööklajajätmetest tuleks eesmärgina liigiti koguda vähemalt 60% ning aia- ja haljastujätmetest vähemalt 80%.¹⁶

Biojätmete käitlusandmetele toetudes on viimasel viiel aastal (2015–2019) nende jätmete liigiti kogumise osakaal Tallinnas olnud keskmiselt 43% (vt joonis 5).¹⁷ Köögi- ja sööklajajätmete liigiti kogumise osakaal on viimastel aastatel suurenenud (vt joonis 3). Aia- ja haljastujätmete liigiti kogumise tase on 2018. ja 2019. aastal langenud võrreldes 2015.–2017. aastatega. Samas on varasematel aastatel Tallinna aia- ja haljastujätmete liigiti kogumise tase ulatunud ka 67%-ni (vt joonis 4).

Joonis 5. Liigiti kogutud biojätmete osakaal, 2010–2019

Köögi- ja sööklajajätmete liigiti kogumise suurendamiseks tuleks Tallinnas oluliselt laiendada jäätmevaldajate ringi, kes on kohustatud omama biojätmete kogumismahutit/konteinerit. Arenenud jäätmekäitlusega ELi liikmesriikide uuringud on näidanud, et linnades ja mujal tiheasustuseladel peaks ringlussevõtu eesmärkide täitmiseks biojätmete konteinerkogumissüsteem (nn ukse eest vedu) katma kõiki jäätmevaldajaid sõltumata nende jäätmetekke kogusest või näiteks korterite arvust.¹⁸

¹⁴ Alates 2025. aastast suureneb jäätmeseadusega sätestatud olmejätmete ringlussevõtu sihtarv 55%-ni olmejätmete kogumassist kalendriaastas.

¹⁵ Ka 2021. aastal valminud ja Keskkonnaministeeriumi tellitud Maailmapanga uuring toob teiste ELi liikmesriikide ja omavalitsuste kogemustele toetudes välja, et olmejätmete ringlussevõtu eesmärgi saavutamiseks tuleks biojätmete massist vähemalt 65% võtta ringlusse.

¹⁶ Siin on arvestatud, et liigiti kogutud jätmetes jääb võõriste osakaal alla 3%.

¹⁷ See jääb siiski alla ELi liikmeriikide keskmisele biojätmete liigiti kogumise tasemele. 2017. a andmetel oli ELi liikmesriikide biojätmete keskmine liigiti kogumise tase 50% (Bio-waste in Europe — turning challenges into opportunities, EEA Report No 04/2020).

¹⁸ Nt Soome Keskkonnaministeeriumi tellitud vastav uuring: Asumisessa syntyvien jätteen erilliskeräysvaihtoehtojen vaikutusten arviointi. LCA Consulting, 2020.

Erisuse võiks teha ainult väga piiratud juhtudel eelkõige üksikelamute ja väikese arvuga kortermajade puhul, kus on võimalik rakendada kodukompostimist. Seejuures tuleks kindlasti arvestada, et biojätmete mahuti omamise kohustusest annab vabastuse ainult see, kui kinnistul ka tegelikult biojätmeid nõuetele vastavalt kompostitakse (st olemas on kahjurite eest kaitstud kinnine/suletav kompostimisnõu).

Võttes arvesse, et võimalused biojätmete kohapealseks kompostimiseks on eelkõige üksikelamutel ja väikese arvu korteritega majadel (olemas vajalik maa/aed ja võimalus komposti kasutamiseks kohapeal), siis võiks Tallinna puhul biojätmete kogumismahuti nõude erisuse (kogumiskonteinerit võib asendada kohapealse kompostimisega) teha elamumaa sihtotstarbega kinnistutele, kus on vähem kui kolme korteriga elamu (st 1–2 korteriga elamu), sh üksikelamu.

Biojätmete kogumismahuti peaks olema ka kõikidel kinnistutel, kus tegutseb toitlustusettevõtte või toiduteenust pakkuv ettevõtte, lasteaed, kool või haigla. Biojätmete kogumismahuti peaks olema ka kõikidel asjakohastel vanalinna kinnistutel.

Võttes arvesse, et hinnanguliselt elab üksikelamutes ja kuni kahe korteriga kortermajades kuni 10% Tallinna elanikest, siis muude jäätmevaldajate (sh kolme ja enama korteriga majad) liigiti kogutav biojätmete (eelkõige köögi- ja sööklajajätmete) kogus peaks eelduslikult tagama biojätmete liigiti kogumise eesmärgi (65% biojätmete kogutekkest) täitmise.

Aia- ja haljastujätmete liigiti kogumise suurendamiseks tuleks jätkuvalt pakkuda nende jätmete tasuta äraandmise võimalusi (jätmejaamades ja kogumisringidega) ning korraldada lehekottide kogumist eriti sügiseti, aga kindlasti ka kevaditi soovitatavalt kõigis linnaosades, kuna puulehti tekib nii era- kui kortermajade juures. Puulehtede kogumisringide ja kampaaniate korraldamine igal sügisel ja kevadel aitaks olulisel määral vähendada aia- ja haljastujätmete sisaldust segaolmejäätmetes. Siinjuures oleks soovitatav korraldada puulehtede kogumist elanikkonnalt kogu linnas ühtsetel alustel ja samadel aegadel. Nii on see arusaadavam ja ka lihtsam viia teavet inimesteni linnaülese teavitamisega. Samuti tagaks see kogumissüsteemi toimimise järjepidevuse. Praegu otsustavad linnaosavalitsused ise puulehtede kogumisringide tingimuste ja aja üle. Lisaks peaks korraldatud jäätmeveo kaudu olema kõikides jäätmeveopiirkondades võimalik lisateenusena tasu eest üle anda kinnistul kogutud aia- ja haljastujätmeid (mahutiväliste kottidega).

Teiseks oluliseks aspektiks, mis aitab ringlussevõtu eesmärki täita, on liigiti kogutud biojätmete kvaliteedi/puhtuse tagamine. Mida vähem on liigiti kogutud biojätmete hulgas muid jäätmeid ja võõrseid, seda kergem on biojätmete edasine käitlemine ja ringlussevõtt. Eriti oluline on kogutud biojätmete puhtus just komposti valmistamise ja edasise kasutamise seisukohast. Teatud võõraste ehk biolagunematu materjali (nt klaas, metall, plast) eristamine biojätmete töötlemisel ja komposti tootmisel on väga keeruline ja kohati isegi täies mahus võimatu.

Peale biojätmete mahutite risustamise muude jätmetega viskab suur osa jäätmetekitajaid biojätmeid kogumismahutisse mittebiolagunevas plastkotis. Seega oleks soovitatav jäätmehooldus-eeskirjas täpsustada köögi- ja sööklajajätmete kogumiskonteinerisse paigutamise nõuet lisades viite vastavale biolaguneva koti standardile. Seega tohiks liigiti kogutavad biojätmed kogumismahutisse panna kas lahtiselt paberkotis või täielikult (100%) biolaguneva ja kompostitava kotiga, mis vastab standardile EN 13432. Köögi- ja sööklajajätmete kogumiseks sobivaid biolagunevaid ja kompostitavaid kotte võiks jagada ka elanikele ja korteriühistutele kas kampaaniate või muude ürituste raames, aga samuti jätmejaamades.

Kompostimisel mittelagunevate plastkottide sisalduse vähendamiseks tuleks edaspidi ka korraldatud jäätmeveo hankesse lisada tingimus, et jäätmevedaja võib mahuti vooderduskotina kasutada ainult täielikult biolagunevat ja kompostitavat kotti (vastab standardile EN 13432).

Nii köögi- ja sööklajajätmete kui ka aia- ja haljastujätmete kompostimise majanduslikku efektiivsust on pärssinud toodetud komposti vähene nõudlus. Üheks võimaluseks Tallinna biojätmetest toodetud

komposti kasutamise suurendamisel oleks sisse viia nõue, et linna haljastuses tuleb kasutada mullana ja mulla kvaliteedi parandamisel ainult sertifitseeritud komposti.

Biojätmete (köögi- ja sööklajajätmete) liigiti kogumise motiveerimiseks on valdav osa ELi liikmesriikide omavalitsusi rakendanud biojätmete kogumismahuti tühjendamise/äraveo jaoks madalamaid hindu kui segaolmejäätmete puhul. Tallinnas on biojätmete kogumismahuti tühjendamise/äraveo hind (2021. a seisuga) ligikaudu poole madalam võrreldes sama mahu segaolmejäätmete äraveo hinnaga. Tagamaks jätkuvalt inimeste motivatsiooni biojätmeid segaolmejätmetest eraldada, tuleks ka edaspidi hoida biojätmete kogumismahuti tühjendamise/äraveo hinda madalamana. Biojätmete mahuti tasuta tühjendamine või äravedu ei pruugi olla mõistlik, kuna see võib tekitada olukorra, kus biojätmete mahutit hakatakse risustama teiste jätmetega (eelkõige segaolmejätmetega). Seda eriti juhul, kui segaolmejäätmete äraveo hind suureneb järsult.¹⁹ Seetõttu võiks biojätmete kogumismahuti tühjendamine ja äravedu olla vähemalt 1/3 segaolmejäätmete äraveo hinnast.

Biojätmete liigiti kogumise edendamisel mängib kõige olulisemat rolli asjakohaste sihtrühmade (elanikud, majaomanikud, korteriühistud, ettevõtted, koolid, lasteaiad jt) teavitamine ja teadlikkuse suurendamine. Teiste ELi liikmesriikide omavalitsuste kogemused näitavad, et biojätmete liigiti kogumise alane teavitamine ja kampaaniad peavad toimuma järjepidevalt kasutades eri teabekanaleid (sh sotsiaalmeediat).²⁰

Kindlasti tuleks oluliselt tugevdada järelevalvet biojätmete kogumismahutite ja nõuetekohase kodukompostimise olemasolu ning kasutamise üle, samuti kogutavate biojätmete puhtuse üle nende jätmete segaolmejäätmete hulka viskamise vältimiseks. Siin on keskne roll mängida ka jätmevedajatel, kes peaksid palju rohkem kontrolli ja järelevalvet tegema. Linn peaks pidama arvestust (nt jätmevaldajate registri alusel) ja tegema järelevalvet nende kinnistute üle, kus biojätmete kogumismahuti asemel täidetakse biojätmete liigiti kogumise nõuet kohapealse ehk kodukompostimise kaudu. See teave peaks jooksvalt olema kättesaadavaks tehtud ka korraldatud jätmeveo raames sõlmitud lepingu alusel teenust pakkuvale jätmevedajale.

1.4 Soovitavad tegevused ja meetmed

Eesmärk: suurendada biojätmete liigiti kogumise ja ringlussevõtu osakaalu vähemalt 20%-ni olmejäätmete kogumassist, mis aitab kaasa 2025. aastaks sätestatud olmejäätmete 55%-lise ringlussevõtu sihtarvu saavutamisele.

Soovitatav tulemus: biojätmete tekkekogusest kogutakse liigiti vähemalt 65% (sh liigiti kogutakse köögi- ja sööklajajätmeid vähemalt 60% ning aia- ja haljastujätmeid vähemalt 80% nende tekkekogusest).

Peamised tegevused:

- Laiendada jätmehoolduseeskirjas jätmevaldajate ringi, kes on kohustatud omama biojätmete kogumismahutit.
- Mittelagunevate plastkottide sisalduse vähendamiseks liigiti kogutud biojätmetes tuleb täpsustada jätmehoolduseeskirjas biojätmete kogumismahutisse paigutamise (sh ka mahutite vooderduskoti) nõuet – kasutada tuleb täielikult biolagunevat ja kompostitavat kotti, mis vastab standardile EN 13432.
- Jätkata jätmejaamades aia- ja haljastujätmete vastuvõttu (sh tasuta vastuvõttu).
- Jätkata Tallinna Jätmekeskuse kaudu aia- ja haljastujätmete veoteenuse osutamist.

¹⁹ Keskkonnaministeerium kavandab segaolmejäätmete ladestamise saastetasu hüppelist suurendamist (keskkonnatasude seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu, 27.10.2021), mis suurendab järsult segaolmejäätmete käitlemise hinda. Prügilasse ladestamise tasu suurenemine kergitab omakorda ka nende jätmete põletamise tasu.

²⁰ Bio-waste in Europe — turning challenges into opportunities, EEA Report No 04/2020.

- Korraldada ühtsetel alustel sügiseti ja kevaditi aia- ja haljastujäätmete kogumiskampaaniaid ja kogumisringe kõikides linnaosades.
- Biojäätmete liigiti kogumise edendamiseks teha järjepidevat asjakohaste sihtrühmade (elanikud, majaomanikud, korteriühistud, ettevõtted, koolid, lasteaiad jt) teavitamist nende teadlikkuse suurendamiseks (regulaarne teavitamine linnaosade ajalehtedes ja muus meedias, juhendmaterjalide jagamine, kampaaniad, koolitused (sh kodukompostimise koolitused), nõustamine jms).
- Toetada biojäätmete kogumisnõude ja kompostrite soetamist.
- Kehtestada nõue, et linnahaljastuses tuleb kasutada ainult biojäätmetest toodetud sertifitseeritud komposti.
- Sisse viia keskne biojäätmete tekkekoguse ja käitlemise arvestamise kord.
- Tugevdada järelevalvet biojäätmete kogumismahutite ja nõuetekohase kodukompostimise olemasolu ning kasutamise üle, samuti kogutavate biojäätmete mahutite sisu nõuetele vastavuse üle nende jäätmete segaolmejäätmete hulka viskamise vältimiseks.
- Suurendada aia- ja haljastujäätmete kompostimise võimekust ehitades välja teine kompostimisväljak Tallinnas.

2. Toidujäätmete tekke vältimine ja vähendamine

2.1 Toidujäätmete ja toidukao teke

Tallinna linnas tekib aastas hinnanguliselt 44 500 tonni toidujäätmeid ehk köögi- ja sööklajajäätmeid (vt ptk 1.1.1). Sellest ligikaudu poole moodustab raisatud toit ehk toidukadu, mille teket on võimalik vältida. Valdav osa toidujäätmetest tekib kodumajapidamistes.²¹ Toetudes 2021. aastal läbi viidud üle-eestilise toidujäätmete uuringu tulemustele ja Tallinna elanike arvule²², tekib Tallinna kodumajapidamistes hinnanguliselt 26 700 tonni toidujäätmeid aastas. Ülejäänud olmejäätmetena liigituvad toidujäätmed tekivad valdavalt kaubanduses ja toitlustuses.

2.2 Toidujäätmete vältimisele suunatud tegevused

Tallinnal on siiani puudunud eraldi tegevuskava toidujäätmete vältimiseks. Toidujäätmeid on käsitletud jäätmekavas osana biojäätmetest. Samas on Tallinn panustanud mitmetesse toidujäätmete vältimise ja vähendamise initsiatiividesse ning käsitletud seda teemat üldisemas plaanis mitmete projektide kaudu (eelkõige haridusasutuste toitlustamise raames).

Tallinn on juba aastaid toetanud Toidupanga tegevust ja teinud Toidupangaga koostööd.²³ Toidupank on üles ehitanud üle-eestilise võrgustiku, mis kogub vabatahtlike abiga eelkõige kauplustest müümata jäänud toiduaineid ja jagab seda tasuta puudustkannatavatele peredele, aidates nõnda kaasa toiduraiskamise vähenemisele ühiskonnas ning jagades toitu neile, kel on sellest puudus. 2020. aastal oli Tallinna Toidupanga toidukäive hinnanguliselt 1 miljon kilogrammi ja iganädalast toiduabi sai üle 3000 inimese. Toidupank ja Tallinna linn on allkirjastanud heade kavatsuste kokkuleppe, mille kohaselt linn toetab toidupanka toiduabi hoiustamise ja toiduabi sorteerimiseks vajalike ruumidega. Linn on andnud Tallinna Toidupanga kasutusse Punane 48a asuvad ruumid, kust on võimalik teenindada tervet Tallinna linna. 2019. aastal toetas Tallinna Linnavalitsus Tallinna Toidupanka 73 600 euroga ja 2020. aastal 128 600 euroga.

Peale Toidupanga panustavad Tallinnas toidujäätmete vältimise ka mitmed muud heategevusorganisatsioonid (nt lasterikkaid peresid toetavad organisatsioonid, supiköögid ja loomade varjupaigad), kes koguvad toiduannetusi. Viimasel ajal on mitmed idufirmad arendamas toidujagamise platvorme (nt Fudloop OÜ, Zeropunkt).

Tallinna linn on partner kahes rahvusvahelises koolitoiduteemalises projektis, mis annab hea võimaluse panustada jätkusuutliku toitlustuse süsteemi väljatöötamisse, mille hulka kuulub ka toidujäätmete tekke vältimine. 2021. aasta lõpuni kestvas Interregi projektis „StratKIT – Innovatiivsed strateegiad avaliku sektori toitlustuses: jätkusuutlike hangete abivahend Läänemere piirkonnas“, on loodud avaliku sektori säästva toitlustuse juhend, mis sisaldab muuhulgas juhiseid haridusasutuste toidu raiskamise vältimiseks.

2022. aastal algab nelja-aastane Horisont 2020 programmi projekt „Koolitoidu ja koolide toitlustamise paradigma uuendamine rahvatervise parandamiseks ning toidusüsteemi piirkondliku, sotsiaalse ja keskkonnavalase vastupidavuse suurendamiseks“ (SchoolFood4Change), milles Tallinn on üks 33

²¹ 2021. aasta üle-eestilise uuringu põhjal tekib ligikaudu pool (48%) toidujäätmetest kodumajapidamistes, 19% toidutööstuses, 14% esmatootmises, 12% kaubanduses ning 6% toitlustussektoris. Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti toidutarneahelas. Uuringu lõpparuanne. SEI Tallinn, Eesti Maaülikool 2021. <https://sei.org/wp-content/uploads/2021/05/toidujäätmete-ja-toidukao-teke-eesti-toidutarneahelas-2021.pdf>

²² Seisuga 1.01.2019 oli Tallinna elanike arv 453 033.

²³ Eesti Toidupank (SA Eesti-Hollandi Heategevusfond) on asutatud 2010. aasta märtsis selleks, et leevendada vaesusprobleemi Eesti ühiskonnas ja võidelda toidu raiskamise vastu: toidupangad (sh Tallinna Toidupank) võtavad kaubandusest ja tootmisest vastu peagi realiseerimistähtaega ületavaid ja/või söögikõlbulikke toidukaupa, mida mingil põhjusel ei ole võimalik müüa. Toidupank kuulub Vaesuse Vastu Võitlemise Euroopa Võrgustikku (EAPN Eesti) ja Euroopa toidupankade föderatsiooni (*European Federation of Food Banks*).

partnerist. Projekti üheks eesmärgiks on Tallinna koolides luua jätkusuutlik koolitoidu kultuur, mille üheks osaks on ka toidujäätmete tekke vältimise alase teadlikkuse tõstmine.

Tallinna koolid on osalenud (2018–2019) üle-eestilises kampaanias „Kokkame Koos!“, mille eesmärk oli juhtida õpilaste tähelepanu toiduraiskamise vältimise võimalustele. Ka selle projekti käigus koostati toidujäätmete vältimise ja vähendamise juhendmaterjal koolidele, kus toodud nõuandeid saavad osaliselt lasteaiad samuti kasutada.

Kahes Tallinna koolis toimus 2021. aasta kevadel pilootprojekt, mille ajal jagati sööklas üle jäänud toiduportsjonid toiduabi vajavatele peredele. Kahe nädalaga suudeti päästa 141 portsjonit ja pakkuda toiduabi viiele vähekindlustatud perele. Projekti algataja FudLoop OÜ plaanib tegevust laiendada ka teistesse koolidesse.

2.3 Toidujäätmete vältimise peamised võimalused ja suunad

Toidujäätmete vältimise edendamine panustab otseselt nii Tallinna olmejäätmete kui ka biojäätmete vältimise ja vähendamisega seotud eesmärkide täitmisel. Peale selle omab toidujäätmete teema Tallinnas suurt mõju sotsiaalsete probleemide leevendamisel (toidu annetamine).

Tallinna linna seisukohast on oluline keskenduda eelkõige kodumajapidamiste toidujäätmete tekke vähendamise edendamisele, mis on suures osas seotud biojäätmetega seotud arenduste ja tegevustega. Toidujäätmete vältimise võimalused linnas peaks olema eraldi kommunikatsiooni valdkond, milleks tuleks linnal planeerida sihtrühmapõhist teavitustegevust, vahendid jms. Samas saab linnaelanikele suunatud toidujäätmete vältimise sõnumid siduda ka teiste keskkonnamõju avaldavate valdkondadega (jäätmed ja ringmajandus, kliimaeesmärgid, keskkonnanaharidus, hanked ja toitlustus).

Olulise toidujäätmete vältimisega seotud suunana, kus Tallinn saab olulisel määral panustada, tuleks vaadelda toidujäätmete vältimist ja vähendamist Tallinna linna hallatavates asutustes, sh lasteaedade ja koolide toitlustuses. Toidujäätmete tekke vähendamine Tallinna linna hallatavates asutustes panustab otseselt Tallinna arengustrateegia 2035 jäätmetekke vähendamise eesmärgi täitmisel. Näiteks on toidujäätmete vähendamise eesmärgid ja meetmed sõnastanud mitmed Euroopa linnad oma avaliku sektori jätkusuutliku toitlustuse strateegiates või toiduteema osana süsinikuneutraalsuse tegevuskavas (nt Kopenhaagen, Berliin, Helsingi²⁴). Tallinna osalusel läbiviidud projektides (vt ptk 2.2) on koostatud terve rida juhendeid ja soovitusi, kuidas haridusasutustes toidujäätmete vältimise teemasid käsitleda.

Kolmas oluline toidujäätmete vältimise edendamise võimalus on seotud toiduannetamise süsteemi toetamisega Tallinna linnas. Koostöös Toidupangaga on Tallinnas loodud hästi toimiv toiduannetamise süsteem, mis aitab väga olulises matus vältida kaubanduses ülejäävate toiduainete raiskamist ning samas panustab ka sotsiaalsete probleemide leevendamisse. Seega tuleks jätkata Toidupanga toetamist Tallinnas. Lisaks oleks soovitatav arendada koostööd ka uute toidujagamisplatvormidega, et veelgi laiendada toidujäätmete vältimise võimalusi linnas.

2.4 Soovitatavad tegevused ja meetmed

Eesmärk: vältida toidujäätmete teket.

Soovitatav tulemus: elanikkonna teadlikkus toidujäätmete vältimise võimalustest on paranenud. Toidujäätmete teke stabiliseerub alates 2023. aastast.

---

²⁴ Carbon-neutral Helsinki 2035 action plan, https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/julkaisut/HNH-2035/Carbon_neutral_Helsinki_Action_Plan_1503019_EN.pdf; Die Berliner Ernährungsstrategie, <https://mein.berlin.de/text/chapters/13088/>

Peamised tegevused:

- Toidujäätmete vältimise alase teadlikkuse ja valmisoleku suurendamiseks teha järjepidevalt asjakohaste sihtrühmade (elanikud, ettevõtted, linnaasutused koolid ja lasteaiad jt) teavitamist nende teadlikkuse suurendamiseks (regulaarne teavitamine linnaosade ajalehtedes ja muus meedias, juhendmaterjalide jagamine, kampaaniad jms).
- Jätkata linna haridusasutustes (koolid ja lasteaiad) toidujäätmete vältimisele suunatud tegevusi (haridusprogrammid, kampaaniad jms) kasutades varasemate ja käimasolevate projektide raames välja töötatud juhendeid ja metoodikaid ning tehes koostööd asjaosalistega (nt koolitoitlustajad). Toitlustushangetes kasutada toidujäätmete vähendamist soodustavaid hindamiskriteeriume.
- Jätkata Toidupanga toetamist (nii rahaliselt kui ka ruumidega) ning edendada koostööd uute lahenduste arendamisel ja katsetamisel.
- Arendada koostööd heategevusorganisatsioonidega ja toetada uusi toidujagamise platvorme (sh innovatiivsete lahenduste arendamist).

3. Kasutatud rõivaste ja kodutekstiilide, sh tekstiilijäätmete teke ja käitlemise analüüs

3.1 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogused

Selles peatükis on esitatud lühikirjeldus kasutatud rõivaste ja kodutekstiilide (nt voodiriided, laudlinad, kardinad), sh nendest toodetest tekkinud tekstiilijäätmete tekkekogustest ja käitlemisest Tallinna linnas. Eraldi on vaadeldud kasutatud rõivaid ja tekstiile, mis suunatakse korduskasutusse (ei liigitu jäätmeteks) ning neid tekstiile, mis klassifitseeruvad jäätmeteks ning mille kogumine ja edasine käitlemine toimub jäätmerežiimis.

Järgnevalt on esitatud rõiva- ja tekstiilijäätmete (nii liigiti kogutud kui ka segaolmejäätmete hulgas sisalduvate rõiva- ja tekstiilijäätmete) teket iseloomustavad andmed (sh tekkeprognos) ning lühiülevaade nimetatud jäätmete kogumise ja käitlemise olukorrast ja arengust.

3.1.1 Korduskasutusse suunatud rõivaste ja tekstiilide kogused

Tallinna linna haldusterritooriumil tegutseb terve rida ettevõtteid ja organisatsioone, kes koguvad ja müüvad kasutatud rõivaid nende korduskasutuse eesmärgil. Peale selle on Tallinn alates 2013. aastast paigutanud linnaruumi avalikke konteinereid korduskasutamiseks sobivate rõivaste ja tekstiilide kogumiseks (vt lähemalt kasutatud rõivaste kogumise ülevaade ptk 3.2).

Suurematelt korduskasutusorganisatsioonidelt saadud andmete põhjal võib anda hinnangu, kui palju Tallinnas kasutatud rõivaid kokku kogutakse²⁵, kui palju nendest jõuab korduskasutusse ja kui suur osa omakorda jäätmetena käitlusesse.

Viimase viie aasta jooksul on Tallinnas korduskasutuseks kogutavate rõivaste ja tekstiilide kogus peaaegu neljakordistunud jõudes 2020. aastaks ligikaudu 1726 tonnini. Kogutud rõivastest ja tekstiilidest suunati samal aastal korduskasutusse 1654 tonni. Suurem osa neist läheb korduskasutusse kas kohapeal (Eestis), hulgimüüki või ekspordi teistesse riikidesse. Korduskasutuse eesmärgil kogutud rõivastest ja tekstiilidest ei kõlba uuesti kasutamiseks ja suunatakse seetõttu jäätmetena käitlusesse ligikaudu 4–5% (tabel 4).

Tabel 4. Rõivaste ja tekstiilide kogumine korduskasutuseks (t), 2016–2020 (korduskasutusorganisatsioonide andmetel vt ka tabel 7)

	2016	2017	2018	2019	2020
Korduskasutuse eesmärgil kogutud rõivaste ja tekstiilide kogus kokku	454	794	924	1242	1726
Suunatakse korduskasutusse (kohapeal, hulgimüügina või ekspordina)	434	758	882	1192	1654
Suunatakse jäätmekäitlusesse Eestis	19	36	42	50	72
Kogutud rõivaste ja tekstiilide korduskasutuse osakaal	96%	95%	95%	96%	96%

3.1.2 Rõiva- ja tekstiilijäätmete kogused

Tallinna linnas tekkinud rõiva- ja tekstiilijäätmete teket saab hinnata liigiti kogutud ja segaolmejäätmetes sisalduvate rõiva- ja tekstiilijäätmete koguste põhjal.

Olmejäätmete alla kuuluvad rõiva- ja tekstiilijäätmed liigitatakse jäätmearestuses järgnevalt:

²⁵ Siinjuures tuleb arvestada, et korduskasutusorganisatsioonid arvestavad rõivaste ja tekstiilide alla ka jalatsid ja mänguasjad, mida kogutakse koos kasutatud tekstiilidega.

- Rõivad jäätmekoodiga 20 01 10
- Tekstiil (eelkõige kodutekstiil) jäätmekoodiga 20 01 11

Samas kasutavad nii nende jäätmete kogujad kui ka lõppkäitlejad jäätmearestuses ja -aruandluses neid koode tihti segamini – nt 20 01 10 koodi kasutatakse nii rõivajäätmete kui ka muude kodutekstiilide puhul. Seega ei ole JATSi andmete põhjal otstarbekas neid jäätmeliike eraldi käsitleda ning käesolevas töös analüüsitakse nimetatud jäätmekoodidega jäätmeliike ühtse rõiva- ja tekstiilijäätmete voona.

JATSi andmete põhjal on Tallinna linnas liigiti kogutud rõiva- ja tekstiilijäätmete kogustes näha viimase kümne aasta jooksul suuri kõikumisi. Kõige rohkem koguti selliseid jäätmeid liigiti aastatel 2012 ja 2013. Alates 2017. aastast on näha liigiti kogumise langustrendi.

Suurem osa rõiva- ja tekstiilijäätmeid liigub käitlusesse koos segaolmejäätmetega. Vastavalt üle-eestilise sortimisuuringu tulemustele (2020)²⁶ sisaldasid Tallinna linnas kogutud segaolmejäätmed keskmiselt 6,4% rõiva- ja tekstiilijäätmeid. Võrreldes varasema sarnase sortimisuuringu tulemustega²⁷ on rõiva- ja tekstiilijäätmete osakaal segaolmejäätmetes peaaegu kahekordistunud. Hüppeliselt on suurenenud rõiva- ja tekstiilijäätmete sisaldus segaolmejäätmetes just viimastel aastatel (vt tabel 5).

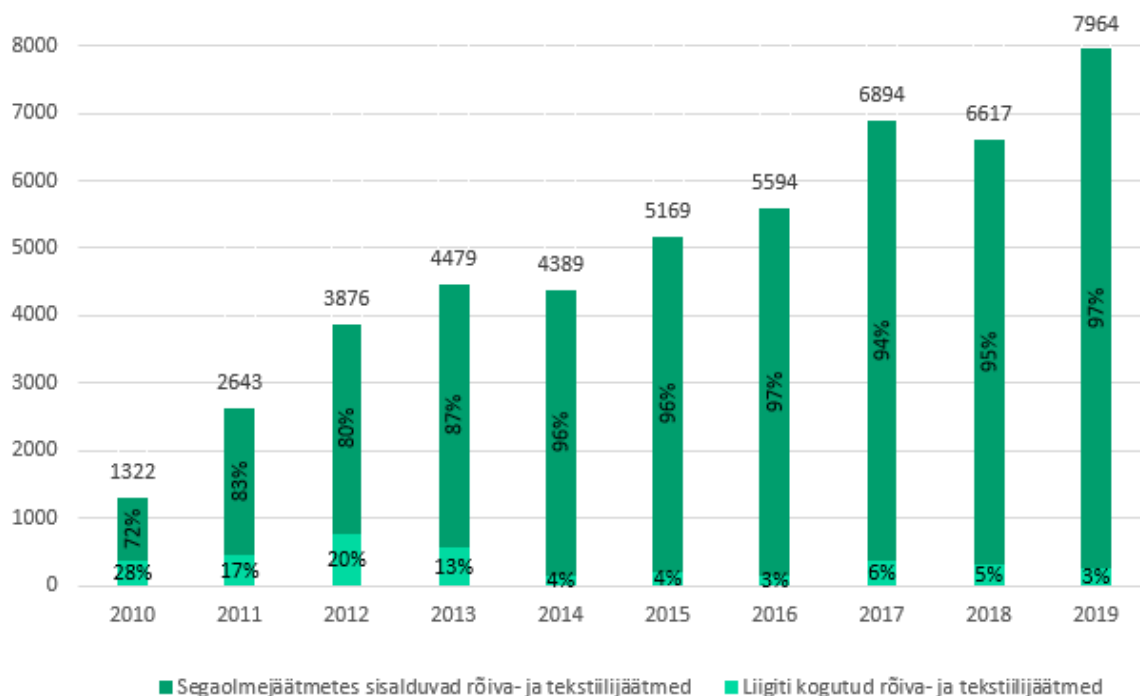
Tabel 5. Rõiva- ja tekstiilijäätmete teke (t), 2010–2019

Jäätmeliik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liigiti kogutud rõivajäätmed (20 01 10)	350	433	539	525	81	132	52	81	106	174
Liigiti kogutud tekstiilijäätmed (20 01 11)	18	19	225	53	79	75	95	299	208	87
Liigiti kogutud rõiva- ja tekstiilijäätmed kokku	368	452	764	578	160	208	147	381	314	261
Segaolmejäätmetes sisalduvad rõiva- ja tekstiilijäätmed	954	2191	3113	3901	4229	4962	5447	6513	6303	7703
Rõiva- ja tekstiilijäätmed KOKKU	1322	2643	3877	4479	4389	5170	5594	6894	6617	7964
Liigiti kogutud rõiva- ja tekstiilijäätmete osakaal	28%	17%	20%	13%	4%	4%	3%	6%	5%	3%

Kuna kasvanud on nii segaolmejäätmete üldkogus kui ka rõiva- ja tekstiilijäätmete osakaal segaolmejäätmetes, siis see näitab ka rõiva- ja tekstiilijäätmete üldkoguse suurenemist, ulatudes 2019. aastal juba ligikaudu 8000 tonnini (vt joonis 6).

²⁶ Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring. SEI Tallinn 2020.

²⁷ Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring, SEI Tallinn 2013.

Joonis 6. Rõiva- ja tekstiilijäätmete teke (t) ja liigiti kogumise osakaal, 2010–2019

3.1.3 Rõiva- ja tekstiilijäätmete tekke prognoos

Rõivaste ja tekstiilide tarbimine on nii globaalselt, Euroopa Liidus kui ka Eestis kasvanud kiiresti viimase kahekümne aasta jooksul.²⁸ Eestis on tekstiiltoodete jaemüük aastatel 2014–2019 suurenenud keskmiselt 6% aastas.²⁹ COVID-19 pandeemia tõttu vähenes 2020. aastal selliste toodete jaemüük võrreldes eelmise aastaga 16%. Samas, kuna rõivaid ja tekstiile kasutatakse enamasti mitu aastat, siis ei ole nende toodetega seotud jäätmete teke otseselt seotud nende toodete aastase müüginumbriga. Nii võib eeldada, et COVID-19 pandeemia eriolukorras ajutiselt vähenenud rõivaste ja tekstiilide jaemüük ei kajastu nende toodete jäätmetekke vähenemisena.³⁰

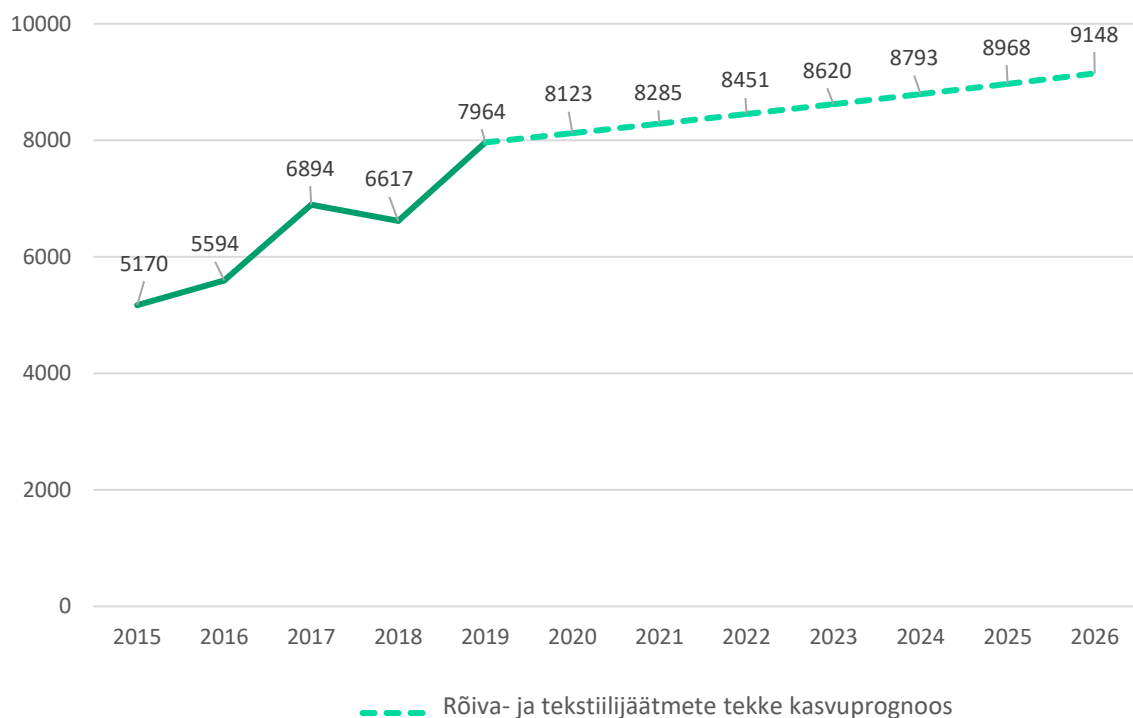
Võib eeldada, et üldise tarbimise suurenemise taustal ostetakse järgnevatel aastatel ka rõivaid ja tekstiile üha suuremates kogustes. See kajastub ka rõiva- ja tekstiilijäätmete tekke üldises suurenemises. Mõnevõrra aitab rõiva- ja tekstiilijäätmete tekkekogust vähendada üha populaarsemaks muutuv rõivaste korduskasutus. Samas tuleb arvestada, et ka korduskasutatud rõivad muutuvad teatud aja jooksul jäätmeteks. Nii võib eelneva perioodi jooksul tarbitud rõivaste ja tekstiilide müüginumbritele³¹ ja korduskasutuse suurenemise eeldusele toetudes hinnata, et järgmise viie aasta perspektiivis rõiva- ja tekstiilijäätmete teke Tallinnas suureneb vähemalt 3% aastas (vt ka joonis 7).

²⁸ Näiteks ELis on viimase kahekümne aasta jooksul suurenenud rõivaste ja tekstiilide tarbimine ligikaudu kolmandiku võrra (European Environment Agency 2014. Environmental Indicators report). Globaalselt ennustatakse nende toodete tarbimise kasvuks hinnanguliselt 63% aastaks 2030 (The Boston Consulting Group and Global Fashion Agenda 2017. The Pulse of the Fashion Industry).

²⁹ Sh tekstiiltoodete, rõivaste, jalatsite ja nahktoodete jaemüük. Statistikaamet.

³⁰ Tuleb arvestada, et COVID-19 piirangute ajal osteti rõivaid ja tekstiile olulisemalt suuremas mahus e-kaubanduse kaudu.

³¹ Rahalises väärtuses on rõivaste- ja tekstiiltoodete jaemüük suurenenud aastas (2014–2019) keskmiselt 6%. Koguliselt on see mõnevõrra väiksem, kuna rõivaste ja tekstiilide hinnad on samuti kasvanud.

Joonis 7. Rõiva- ja tekstiilijäätmete tekkeprognos aastani 2026

3.2 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumine ja käitlemine

Kogumise õiguslik alus

Olmejäätmete tekkekohas sortimise nõuded on kehtestatud keskkonnaministri 16.01.2007 määrusega nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“. Määrus sätestab minimaalselt seitse kohustuslikku jäätmeliiki, mille liigiti kogumise peavad kohalikud omavalitsused korraldama. Rõiva- ja tekstiilijäätmed ei kuulu nende jäätmeliikide hulka. Sellegipoolest peavad omavalitsused nimetatud määruse kohaselt tagama kodumajapidamiste rõivaste ja tekstiilijäätmete (jäätmekoodid vastavalt 20 01 10 ja 20 01 11) vastuvõtmise võimaluse oma jäätmejaamades.

Jäätmeseadusega on kehtestatud nõue (§ 136), et kohalik omavalitsus peab mitte hiljem kui 2025. aasta 1. jaanuariks korraldama muuhulgas tekstiilijäätmete (20 01 11) liigiti kogumise.

3.2.1 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumine korduskasutuseks

Tallinnas on suhteliselt hästi toimiv korduskasutuseks mõeldud rõivaste ja tekstiilide kogumissüsteem, mida opereerivad eri organisatsioonid. Tallinn oli Eestis esimene omavalitsus, kes pani juba 2013. aastal oma initsiatiivil linnaruumi korduskasutuse eesmärgil rõivaste ja tekstiilide kogumise konteinerid, kuhu elanikud saavad tuua oma vanu, kuid veel korralikke rõivaid, kodutekstiile, aksessuaare, jalatseid ja mänguasju. 2021. aasta novembri seisuga oli Tallinna Jäätmekeskus paigaldanud 24 sellist riidekonteinerit (osa neist asub jäätmejaamades).³² Lisaks on linnale kuuluv jäätmekäitlusettevõtte AS TJT paigutanud linnaruumi 11 sarnast konteinerit. Nimetatud riidekonteineritega kogutud rõivad ja tekstiilid antakse üle Humana Sorteerimiskeskusele, kes sorteerib kogutud tekstiilid ja rõivad ning suunab need teisele ringile (korduskasutuseks ja

³² Tallinna jäätmejaamades võetakse tasuta vastu ühelt toojalt korraga kuni kuus 100-liitrist kotitäit kasutuskõlblikke ehk korduskasutatavaid rõivaid ja tekstiile.

ümbertöötlukses). Ligikaudu 12–13% kogutud rõivastest müüakse Humana kauplustes ning korduskasutuseks kõlblikud rõivad, tekstiilid ja jalatsid annetakse partnerorganisatsioonidele Aafrikas. Tekstiilid ja rõivad, mis enam kasutamiseks ei sobi, eksporditakse peamiselt Pakistani. Rõivamüügist saadud tuluga toetab Humana hariduse, tervishoiu ja kogukonnaga seotud projekte eri arenguriikides. Avalike riidekonteineritega kogub rõivaid ja tekstiile ka MTÜ Riidepunkt, kes oli 2021. aasta novembri seisuga Tallinna paigutanud 23 konteinerit. MTÜ Riidepunkt jagab kogutud ja sorteeritud riided abivajajatele üle maailma.

Peale konteinerkogumise saab kasutatud rõivaid ja tekstiile üle anda/annetada ka korduskasutusega tegelevate organisatsioonide kogumispunktides, näiteks korduskasutuspooides, kogumismajades ja kaubanduskeskustes. Üheks suuremaks Tallinnas tegutsevaks organisatsiooniks on Uuskasutuskeskus, kellel on Tallinnas november 2021 seisuga 16 kogumiskohta, nendest 8 on Uuskasutuskeskuse kauplused, lisaks 1 kogumismaja ja 5 kogumisseina kaubanduskeskustes ning 2 kogumiskasti Zara riiete kauplustes. Umbes kolmandik Uuskasutuskeskusele annetatud esemetest pannakse müüki Uuskasutuskeskuste kauplustes, pool antakse edasi koostöö- ja heategevuspartneritele, kümnendik läheb teatritele kostüümideks, disaineritele või käsitöölisele ümbertöötlemiseks ning kümnendik viiakse prügina jäätmejaama.

2021. aasta kevadel ja sügisel korraldas Tallinna linn koostöös Uuskasutuskeskusega üle linna kogumisringe, mille raames said elanikud kogumiskaubikusse tasuta ära anda oma vanu, aga korralikke asju (sh rõivaid, jalanõusid, mänguasju).³³ Uuskasutuskeskus suunas kogutud asjad oma pooides taas ringlusesse.

Tabel 6. Korduskasutatavate rõivaste ja tekstiilide kogumiskonteinerite ja -kohtade arv Tallinnas, 2021

Kogumiskonteinerite arv	
Tallinna Jäätmekeskus	24
AS Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus	11
MTÜ Riidepunkt	23
Kogumiskohtade arv	
MTÜ Uuskasutuskeskus	16
Sõbralt Sõbrale kauplused	3
Aarete Laegas	1
H&M kauplused	3

Kasutuskõlblikke rõivaid, tekstiile ja jalanõusid koguvad peale Uuskasutuskeskuse ka kauplused Sõbralt Sõbrale, Aarete Laegas ning H&M. Aarete Laegas annab korralikud riided edasi eelkõige vähekindlustatud peredele. Lisaks on Aarete Laekal Tallinnas ka kasutatud rõivaste ja tekstiilide pood. H&M koostööpartner suunab kokku kogutud rõivad ja tekstiilid ringlusesse. Nendest valmistatakse uusi tooteid (nt puhastuslappe või uute H&M kollektsoonide tooteid), isolatsioonimaterjale või tekstiilikiude. Uuskasutuskeskuse kauplused ja Sõbralt Sõbrale kauplused, mida 2021. aasta novembri seisuga on Tallinnas kokku vastavalt kaheksa ja kolm, võtavad lisaks korduskasutatavatele rõivastele ja tekstiilidele vastu ka muid kaubagruppe: mänguasju, raamatuid, nõusid, mööblit, töökorras kodu-elektroonikat jne. Nii Uuskasutuskeskused kui Sõbralt Sõbrale kauplused toetavad korduskasutuse toodavate asjade müügist saadud tuluga abivajajaid.

Ühe Tallinna linnaruumi paigutatud riidekonteineriga (Tallinna Jäätmekeskuse ja AS TJT konteinerid) kogutakse kuus keskmiselt 2,5 tonni kasutatud rõivaid ja tekstiile. Riidekonteineritega kogutud kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogus on viimastel aastatel suurenenud. Nii koguti Tallinna Jäätmekeskuse, AS TJT ja MTÜ Riidepunkt avalike konteineritega 2020. aastal ligikaudu 1314 tonni kasutatud rõivaid ja tekstiile. Kui arvestada juurde ka muude organisatsioonide kogumispunktides

³³<https://www.tallinn.ee/est/heakorraaku/Uudis-Jaametekke-vahendamise-nadalal-saab-asju-mugavalt-uuete-ringile-saata-2>

kogutud rõivad ja tekstiilid, siis koguti Tallinnas korduskasutuse eesmärgil kokku 1726 tonni rõivaid ja tekstiile.

Kuna kasutatud rõivaste ja tekstiilide hulgas on suhteliselt palju ka kulunud, määrdunud, katkisi või muul viisil korduskasutuseks sobimatuid rõivaid ja tekstiile, siis on tegelikult korduskasutusse suunatav kogus mõnevõrra väiksem (2020. aastal suunati korduskasutusse 1654 tonni, tabel 4). Siiski on viimase viie aasta jooksul korduskasutuseks sobivate rõivaste ja tekstiilide kogumine suurenenud keskmiselt üle 27% aastas. Võib eeldada, et järgnevatel aastatel korduskasutuseks sobivate rõivaste ja tekstiilide koguste kasv mõnevõrra väheneb. Organisatsioonide sõnul on korduskasutuseks sobivate rõivaste ja tekstiilide osakaal viimasel ajal hakanud vähenema, kuna elanikud viskavad kogumiskonteinerisse või toovad kogumispunktidesse üha rohkem ka kasutuskõlbmatuid ja kulunud tekstiile. Lisaks on turule jõudvad kiirmoe rõivad järjest madalama kvaliteedi ja lühikese kasutusajaga, mistõttu on neid raskem uuele ringile suunata. Nii võib eeldada, et kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumissüsteemis hakkab suurenema kasutuseks kõlbmatute ehk rõiva- ja tekstiilijäätmete osakaal. Kogutud rõivaste ja tekstiilide sortimisel eraldatud rõiva- ja tekstiilijäätmete käitlemiskulude pidev suurenemine on muutunud ka korduskasutusorganisatsioonide jaoks oluliseks majanduslikuks probleemiks.

Tabel 7. Tallinnas korduskasutuse eesmärgil kogutud rõivaste ja tekstiilide kogused (t)

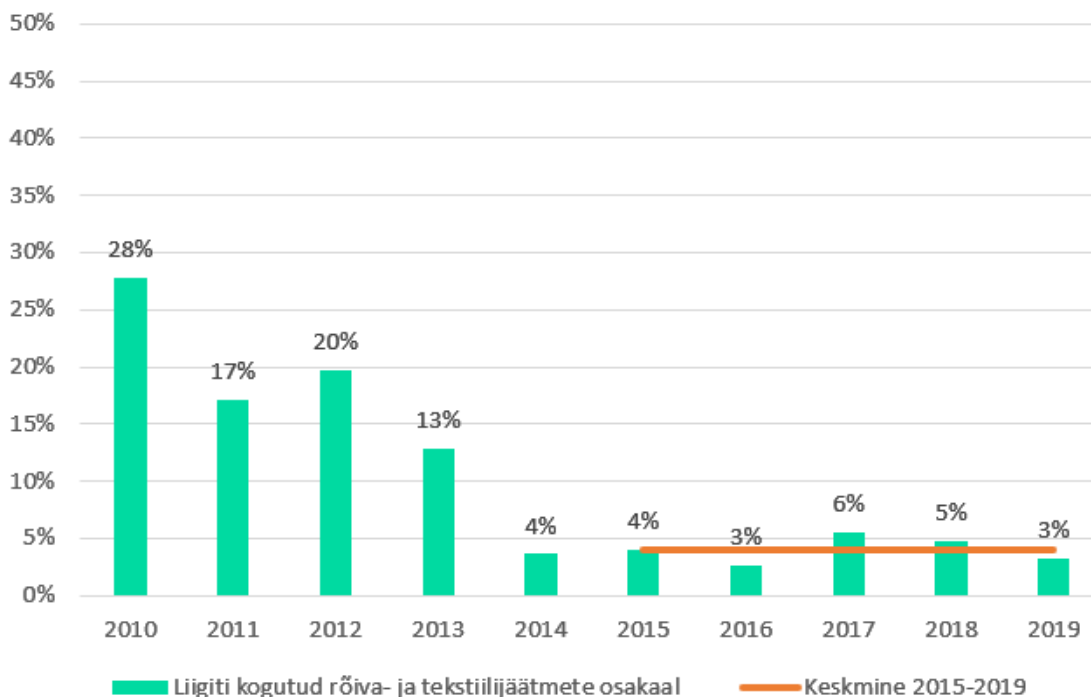
	2016	2017	2018	2019	2020
Tallinna Jäätmekeskus	351	662	756	901	967
Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS	-	-	-	157	226
MTÜ Riidepunkt	56	87	99	114	121
MTÜ Uuskasutuskeskus³⁴	-	-	-	-	367
H&M Hennes & Mauritz OÜ³⁵	47	45	69	70	45
Kokku	454	794	924	1242	1726

3.2.2 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumine ja käitlemine jäätmetena

Valdav osa kasutatud rõivaid ja tekstiile lõpetab oma olemusringi segaolmejäätmetes (vt ka ptk 3.1.2) ning liigub koos nende jäätmetega kas prügilasse ladestamisele või põletusse. Elanikud on harjunud oma kasutatud rõivaid ja tekstiile viskama segaolmejäätmete kogumiskonteinerisse. Näiteks 2019. aastal käideldi koos segaolmejäätmetega 97% Tallinnas tekkinud rõiva- ja tekstiilijäätmetest (vt ka joonis 8).

³⁴ MTÜ Uuskasutuskeskuses hakati kogutud rõivaid ja tekstiile kaaluma alates 2020. aastast, mille tõttu andmed varasemate aastate kohta puuduvad.

³⁵ H&M Hennes & Mauritz OÜ ei pea eraldi arvestust Tallinnas kogutud rõivaste ja tekstiilide üle. Koguse arvutamise aluseks on kogu Eestis ettevõtte poolt kogutud rõivaste ja tekstiilide hulk, millest Tallinna osa on hinnatud vastavalt H&M poodide arvule Tallinnas.

Joonis 8. Liigiti kogutud rõiva- ja tekstiilijäätmete osakaal, 2010–2019

Rõiva- ja tekstiilijäätmeid saab tasu eest ära anda Tallinna jäätmejaamadesse.³⁶ Jäätmejaamades pannakse rõiva- ja tekstiilijäätmed kokku suurjäätmetega, mistõttu on üleantud rõiva- ja tekstiilijäätmete koguse üle arvestuse pidamine keeruline. Kuna Eestis puudub võimalus suuremas mahus rõiva- ja tekstiilijäätmeid ringlusse võtta, siis saadetakse valdav osa liigiti kogutud rõiva- ja tekstiilijäätmetest prügilasse ladestamisele. Iru jäätmepõletustehas ei saa tehnoloogiliste iseärasuste pärast suures koguses liigiti kogutud tekstiilijäätmeid käidelda ja seetõttu selliseid jäätmeid üldjuhul põletamiseks vastu ei võeta. Ka korduskasutusorganisatsioonides välja sortitud uuesti kasutamiseks mittesobilikud rõivad ja tekstiilid liiguvad Eestis valdavalt prügilatesse. Seega liigub suurem osa liigiti kogutud rõiva- ja tekstiilijäätmeid täna ikkagi prügilasse, omades nii suuremat keskkonnamõju kui segaolmejäätmetesse visatud tekstiilijäätmete käitlemine masspõletustehases.

3.3 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumise ja käitlussüsteemi arendamise vajadused

Kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumise ja käitlemise süsteemi arendamisel tuleks vaadelda eraldi korduskasutust ning jäätmetena kogumist ja käitlemist.

3.3.1 Kasutatud rõivaste ja tekstiilide korduskasutussüsteemi arendamine

Kasutatud rõivaste ja tekstiilide korduskasutussüsteem toimib Tallinnas heal tasemel. Võib hinnata, et võimalused korduskasutatavate rõivaste ja tekstiilide äraandmiseks, sh konteinerite ja kogumispunktide võrgustiku tihedus ja arv on piisavad. Korduskasutamiseks sobivate rõivaste ja tekstiilide kogumismaht on pidevalt suurenenud. Kasutatud rõivaste ja tekstiilide korduskasutus-

³⁶ Pääsküla jäätmejaam, Rahumäe jäätmejaam, Pärnamäe jäätmejaam, Paljassaare jäätmejaam: Tallinna elanikele kasutuskõlbmatute rõivaste vastuvõtu tasu 0,1 m³ 1 euro (sisaldab käibemaksu).

süsteem on hinnanguliselt aidanud vältida üle 10% selliste toodete jäätmeteks muutumist,³⁷ panustades Tallinnas nii otseselt jäätmetekke vähendamisse kui ka ringmajanduse arendamisse. Lisaks on korduskasutusorganisatsioonid suutnud seda süsteemi hallata suures mahus omafinantseerimise alusel. Praegu turul tegutsevatel korduskasutusorganisatsioonidel on aastatepikkune kogemus ja teadmised kogumise arendamisest ning kasutuskõlblike rõivaste nõudlusest, ümbertöötlustest ja turgudest.

Samas tuleb arvestada, et kasutatud rõivaste kogumise ja korduskasutusega tegelevate organisatsioonide majanduslik elujõulisus võib kasvavate tekstiilijäätmete käitluskulude tõttu saada oluliselt pärsitud. Korduskasutusorganisatsioonid on sunnitud katma üha suurenevaid kulusid, mida tuleb korduskasutuseks mittesobivate tekstiilide jäätmekäitluse eest katta. Võib eeldada, et kavandatav ladestamise saastetasu hüppeline suurendamine³⁸ tõstab märgatavalt ka korduskasutusorganisatsioonide tekstiilijäätmete käitlemisele kulusid. Segaalmejäätmete käitlustasude kasv võib tekitada olukorra, kus korduskasutuseks mõeldud rõivaste ja tekstiilide kogumissüsteemi hakkab liikuma üha rohkem rõiva- ja tekstiilijäätmeid, aga ka muid jäätmeid (nt suurenedes võib riidekonteinerite risustamine muude jäätmetega).

Kasutatud rõivaste ja tekstiilide korduskasutuse edendamisel on oluline, et Tallinn jätkaks hästi toimivat koostööd korduskasutusorganisatsioonidega. Koostöös korduskasutusorganisatsioonidega tuleks otsida võimalusi ka süsteemi laiendamiseks, aga kindlasti ka tekkivate rõiva- ja tekstiilijäätmete majanduslikult tõhusaks käitlemiseks. Siinjuures võib tekkida olukord, kus nimetatud organisatsioonide tegevust tuleb ka rahaliselt toetada.

Tallinn peaks võtma suurema rolli nii kasutatud rõivaste ja tekstiilide, kui ka laiemalt ringmajandusega seotud tegevuste koordineerimisel linna tasandil. Kuna kasutatud rõivaste ja tekstiilide korduskasutus on üks osa linna ringmajanduse süsteemist, siis tuleks seda arendada laiemalt ringse-, jagamis- ja parandusühiskonna loomise raames. Korduskasutusorganisatsioonid tuleks kaasata linna ringmajanduskeskuste loomisse ja opereerimisse ning selle valdkonnaga seotud arendusprojektidesse ja initsiatiividesse.

Kuna korduskasutusorganisatsioonid teevad juba heal tasemel kampaaniaid jm teavitustegevusi, siis tuleks linnal võimalikult palju teha koostööd nende organisatsioonidega ka elanike kasutatud rõivaste ja tekstiilide korduskasutuse alase teadlikkuse suurendamisel. Muuhulgas on järjest enam vaja elanikeni viia teadmine, milliseid kasutatud rõivaid ja tekstiile tuleks ära anda korduskasutussüsteemi ja mida teha selliste rõivaste ja tekstiilidega, mis korduskasutuseks enam ei kõlba.

3.3.2 Rõiva- ja tekstiilijäätmete kogumise ja käitlemise arendamine

Rõiva- ja tekstiilijäätmete kogumissüsteemi arenduse eelduseks on nende jäätmete ringlussevõtu lahenduste olemasolu. Senine Tallinna ja ka teiste kohalike omavalitsuste kogemus näitab, et kuna Eestis ja ka lähiriikides puudub võimekus rõiva- ja tekstiilijäätmeid ringlusse võtta, siis liiguvad ka vastavad liigiti kogutud jäätmeid ikkagi lõpuks prügilasse ladestamisele. Selline olukord ei ole jätkusuutlik rõiva- ja tekstiilijäätmete omavalitsuste tasandi kogumissüsteemi arendamisel.

Rõiva- ja tekstiilijäätmete ringlussevõtu tehnoloogiliste lahenduste rajamine ja hilisem opereerimine eeldab omakorda selgete vastutuste määratlemist (sh vajalike regulatiivsete ja majandusmeetmete kehtestamist). Seni ei ole riiklikul tasandil paika pandud, kes on vastutav kogutud rõiva- ja tekstiilijäätmete ringlussevõtu tagamise eest ning kuidas peaks toimuma nende tegevuste

---

³⁷ Korduskasutuse eesmärgil eraldi kogutud kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogus on viimastel aastatel pidevalt suurenenud (vt ka tabel 4). Kui näiteks 2019. aastal poleks korduskasutusse suunatud rõivaid ja tekstiile, siis oleks sama aasta rõiva- ja tekstiilijäätmete kogus olnud isegi 17% suurem.

³⁸ Keskkonnaministerium on kavandamas segaalmejäätmete prügilasse ladestamise saastetasu hüppelist suurendamist (Keskkonnatasude seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu, 27.10.2021).

finantseerimine. Tallinna linna tasandil pole võimalik selliseid otsuseid teha. Tallinn saab koostöös teiste huvirühmadega aktiivselt panustada riikliku tasandi ringse tekstiilisüsteemi regulatiivse raamistiku väljatöötamisele. Samuti võiks Tallinna linn toetada erinevate tekstiilijäätmete ringmajanduse lahenduste ja ärimudelite arendusprojekte ja võimalusel neis ka osaleda. Üheks võimaluseks tekstiilijäätmete ringlussevõtu toetamiseks ja vajaliku turu/kasutuse loomiseks on linna enda hangetes kasutada rõivaste ja tekstiilide korduskasutust või ringlussevõttu toetavaid hindamiskriteeriume (nt rendirõivaste kasutamine, korduskasutuse põhimõtteid järgivate või ringselt toodetud tekstiilitoodete hankimine jms).

Liigiti kogutud rõiva- ja tekstiilijäätmete ringlussevõtu tagamiseks tuleb välja teataval määral arendada ka vastav võimekus Eestis (eelkõige kogutud tekstiilijäätmete esmatöötlemine/kiustamine). Põhjamaades on kohalike omavalituste tasandil hakatud riigi toel looma regionaalseid tekstiilijäätmete töötlemise tehaseid.³⁹ Samas võib eeldada, et naaberriikide tekstiilijäätmete käitlemise/ringlussevõtu võimekus ei ole lähiaastatel piisav, et tagada ka Eestis tekkinud (nt Tallinnas kogutud) tekstiilijäätmete ringlussevõtt.

Seni kuni riiklikul tasandil puudub selgus rõiva- ja tekstiilijäätmete ringlussevõtu käitlussüsteemi vastutuse ja finantseerimise osas, tuleks Tallinnas nende jäätmete liigiti kogumise arendamisel lähtuda tänasest süsteemist, mis põhineb jäätmejaamades kogumisele. Kuna Tallinnas on jäätmejaamade võrgustik piisavalt tihe, siis tagab see võimaluse elanikele tekkinud rõiva- ja tekstiilijäätmeid üle anda. Jäätmejaamades tuleks rõiva- ja tekstiilijäätmeid koguda eraldi mahutitesse (mitte muude nt suurjäätmetega kokku panduna), et tagada nende jäätmete selge ja üheselt arusaadav arvestuse pidamine.

Kindlasti tuleks kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumise (sh rõiva ja tekstiilijäätmete) osas viia läbi pidevat teavitamist ja teadlikkuse tõstmist. Siinjuures oleks seda mõistlik teha koostöös asjakohaste organisatsioonidega (nt Tallinna Jäätmekeskus, AS TJT, teised jäätmevedajad).

3.4 Soovitused kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumise edendamiseks

Eesmärk: suurendada kasutatud rõivaste ja tekstiilide korduskasutamist.

Soovitav tulemus: kasutatud rõivaste ja tekstiilide korduskasutus suureneb vähemalt 10% aastas.

Peamised tegevused:

- Jätkata ja süvendada koostööd kasutatud rõivaste ja tekstiilide korduskasutusega tegelevate organisatsioonidega. Koostöös korduskasutusorganisatsioonidega otsida võimalusi süsteemi laiendamiseks ja tekkivate rõiva- ja tekstiilijäätmete majanduslikult tõhusaks käitlemiseks.
- Koostöös korduskasutusorganisatsioonidega teha järjepidevat elanike teavitamist ja selgitustööd korduskasutuseks sobivate kasutatud rõivaste ja tekstiilide kogumissüsteemi toimimisest.
- Toetada rõivaste ja tekstiilide jäätmeteket vältivate innovatiivsete lahenduste ja ärimudelite arendamist.

Eesmärk: tagada rõiva- ja tekstiilijäätmete kogumissüsteemi toimimine ja arendamine.

Soovitav tulemus: kõik elanikud on teadlikud ja omavad võimalust ära anda rõiva- ja tekstiilijäätmeid.

Peamised tegevused:

- Arendada edasi jäätmejaamade põhist rõiva- ja tekstiilijäätmete kogumissüsteemi.
- Toetada ja võimalusel ka osaleda erinevate tekstiilijäätmete innovatiivsete ringmajanduse lahenduste ja ärimudelite arendusprojektides.

---

³⁹ Edela Soome omavalituste jäätmehoolduskeskus avas 2021. aasta novembris Põhjamaade suurima tekstiilijäätmete tööstustehase võimsusega 12 000 tonni aastas.

- Linna (ametites ja hallatavate asutuste osas) hangetes kasutada rõivaste ja tekstiilide korduskasutust või ringlussevõttu toetavaid hindamiskriteeriume (nt rendirõivaste kasutamine, korduskasutuse põhimõtteid järgivate või ringselt toodetud tekstiilitoodete hankimine jms).
- Viia läbi järjepidevat elanike teavitamist ja selgitustööd rõiva- ja tekstiilijäätmete kogumissüsteemi toimimisest.